

Revista Musical Catalana

Butlletí de l'ORFEÓ CATALÀ

Montserrat i l'Orfeó Català

ONTSERRAT és nostre, és de tots els catalans; però, nostre tan íntimament, com ho és la mare pel fill, la casa pairal per a la fillada. Montserrat és la concreció de tots els nostres amors més nobles, més purs i més genuïns de raça. És un enamorament que ens el trobem innat, que ens el trobem adins sense saber com; que ens bressa l'esperit des de la nostra infantesa fins les hores de la posta de la vida. És un amor de cel i de terra que no ens deixa.

Solament per aquest amor la gent catalana no pot perdre l'aire de noblesa, la fesomia inconfundible que endolceix d'un raig de llum la pròpia energia. Aquests penyals singulars ens atrauen la vista i el miracle de la natura ens aviva el miracle de la fe en la nostra ànima. I el pare hi porta el fill, l'espòs l'esposa, i tota la família catalana hi troba i hi xucla l'essència d'aquesta dignitat austera i enlairada de la llar catalana. Montserrat és un segell de la Providència en el cor de la Patria, un segell del dit de Déu que marca com cosa seva i estimada tota la terra i ànima nostra. Des d'eixos cims veiem la nostra mar, la nostra sirena endolcidora de les platges serenes lluminoses; veiem els ramats de cases que formen pobles i vilatges; veiem els rius que serpentegen fertilitzant la terra verdejant, i veiem les altes cimes que majestuosament vetllen tot el troç de terra que Déu ha fet nostra. Aquí sentim com el batec sublim de l'esperit de raça.

L'ORFEÓ CATALÀ, que nasqué i ha crescut per l'amor, que canta perquè té un cor enamorat, se sent montserratí des de sa naixença. Quan les noies del cor brodaren la seva

ensenya, ajudades d'unes dames qui tenien per lema la Caritat, ja la Providència féu que la benedicció del símbol de sos cants fos donada per les sagrades mans d'un gran bisbe de la patria als peus de la Verge morena de la serra. Allò fou el nostre bateig. I ara, al cap de vint anys, havem tornat a la muntanya santa per a celebrar amb intimitat de cor i amb alegria de l'ànima el nostre vint-i-cinquè aniversari. I si llavors vinguérem aquí, com infants a la falda de la mare, rient i mig jugant, avui, majors d'edat, havent corregut món i havent-nos afalagat les subtils auries de la fama, admirats, ens havem trobat més nins que abans, amb una tendresa al cor, amb una alegria a l'ànima, com si d'aquestes muntanyes en fluís un doll de vida immortal. Com nins ens havem trobat als peus de la Verge graciosa i havem oblidat llores i lloances del gran món de les ciutats, i com nins havem resat tot cantant les cançons piadoses, i com nins havem saltat per les muntanyes; i amb el cor esponjós havem donat gracies a Déu i a la Morenor radiosa d'haver-nos conservat així, sense perdre la innocència de la gracia primera que aquí rebérem en el nostre primer esclat de vida.

I ens havem trobat germans dels escolanets; i havem respost als seus cants, i tots ple-gats havem mostrat a la Verge bruna que tots som uns, fills senzills del poble amb cor lleuger, per a dir-li amb cadencia de la terra: «Rosa d'Abril, Morena de la serra, grans i xics aquí tots som fills vostres. A estones, els grans anem pel gran món i entonem coses madures que els esperits profundes troben al fons de la seva ànima inquieta; però com que el vostre amor no ens deixa, no l'havem oblidada la tonada de la terra estimada; l'havem mostrada als homes i n'han rebut consol; per això encara ens trobem germans dels teus escolans, i per això estem tan alegres avui, no sentint-nos de la fatiga de vint-i-cinc anys de vehements cantades.»

Sí; a Montserrat havem fet un bon descans d'alegria plena; els records i les esperances s'han confós en realitat joiosa. Les altes dignitats de l'Esglesia, els humils escolanets, amorosament ens han rebut, com germans d'un mateix ideal, i havem escalat els turons estimats com amics de la infantesa. I tot això ha estat com una continuació i augment grandios del cant d'amor que començarem fa un quart de segle a la Patria i a la Fe. Ha estat com un íntim i intens coneixement del sentit de la nostra obra; d'aquesta obra que començarem a les palpentes, quasi innocents, i que Déu ha guiat pels camins ennoblidors que perfeccionen i dignifiquen a l'home.

Sí, la nostra alegria a Montserrat, la nostra emoció, ha estat tan viva perquè després de vint-i-cinc anys ens havem trobat que havem realitzat quelcom que lliga i es fon amb tot ço que significa de sant, noble i digne aquesta muntanya única i meravellosa del cor de Catalunya.

LLUÍS MILLET

Excursió de l'Orfeó Català a Montserrat

QUAN, transcorregut el present any jubilar de l'ORFEÓ CATALÀ, aquesta gran família, de la qual amb orgull ens diem fills, reprengui sa via de normalitat de cara a l'esdevenidor, amb la fe i l'esperança en futurs jubileus i commemoracions, en futures festes de caritat — perquè vera i formosa caritat és l'estar units com germans, com germans alegrar-se i com germans plorar, tal com ho fem els membres de l'ORFEÓ — llavors, de la visió de conjunt d'aquesta anyada, que amb tanta de freqüència evocarem, sorgirà amb vigorós relleu, amb magnífic esclat, el record vivent, palpitant, de l'anada a Montserrat, que ja des d'ara, podem afirmar que haurà estat el fet cabdal de la celebració del vint-i-cinquè aniversari de la fundació de l'ORFEÓ CATALÀ.

L'ascensió a una muntanya no és mai un acte indiferent, no es limita mai a un mer exercici físic. L'espectacle de la plana que s'enfonza, del cel blau que sembla apropar-se, entrant pels ulls arriba a l'esperit i es transforma sempre en quelcom de simbòlic: símbol de deslliurament, de purificació, de renovació de forces. Segons el mite grec, Anteu, quan defallia en sa lluita amb Heraclès, cada cop que es posava en contacte amb sa mare la terra recobrava nou ardiment; nosaltres, al contrari, quan hem posat a prova massa forta les nostres energies sembla que hem de fugir del pla i pujar, pujar fins que tocant el cel amb les mans, del cel rebem novell coratge. L'ORFEÓ CATALÀ en pes devia, doncs, ascendir una muntanya; no certament que li manqués ja força, però ¿qui serà prou presumtuós per creure que porta a dintre una reserva inestroncable de vigoria?

No parlem de les forces del cos — no obstant, ¡quin delitós descans allà dalt, al Montserrat, pels nostres orfeonistes sempre enfeinats, sempre adelerats! — sinó molt especialment de les de l'esperit. I l'esperit nostre ¿on podia enfortir-se millor que en la muntanya santa de Catalunya, monument eternal de la fe, de la patria i de l'amor? Quan la Junta directiva tractà de donar tres dies d'esplai a l'estol de choristes, tot seguit i unànimament la paraula Montserrat vingué als llavis, i el projecte de simple excursió tot seguit esdevingué quelcom de més significatiu i transcendent: la renovació de forces espirituals i l'acció de gràcies col·lectiva a Déu i a la Verge de Montserrat, nostra Patrona, i interces-

sora; car de dalt n'és vinguda la protecció, mercès a la qual l'ORFEÓ CATALÀ durant un quart de segle, en circumstancies bones i adverses, en el nostre terror i en terres allunyades, ha servat sa fortitut i s'ha alçat triomfador.

Vint anys enrera, quan l'ORFEÓ tot just en comptava cinc de vida i no feia més que iniciar ses belles gestes, la corporació en pes pujava a Montserrat, i als peus de la Mare de Déu enlairava per primera vegada la Senyera, avui tan gloriosa, perquè la beneís aquell gran prelat català que fou el Dr. Morgades. Aquell dia la festa va ésser grossa: tots els pits bategaven amb fe entusiasta en l'esdevenidor; la paraula episcopal era un manament; el cant de la missa *O quam gloriosum* de Victoria, i dels *Goigs a la Verge* de Brudieu, era una primera afirmació religiosa, patriòtica i artística. Ara, la segona visita de l'ORFEÓ a Montserrat havia d'ésser una festa molt més gran encara: la llevor havia estat fecunda, les promeses eren realitats, els somnis eren victòries. Amunt els cors, germans!

* * *

El diumenge, dia 23 de juliol, a dos quarts de sis del matí sortia de Barcelona el tren especial que se'n duia l'ORFEÓ CATALÀ. No cal dir l'animació de tota la gent, petits i grans; els qui han viatjat amb nosaltres ja saben com se resol sempre el problema d'al·liar la disciplina i la més franca alegria. El viatge s'efectuà ràpidament; a Monistrol tot-hom s'enquibí en els tres trens de cremallera que ens esperaven, els quals, espaiats a prudencial distancia, s'enfilaren pel flanc de roques de la muntanya.

A dalt ja ens esperaven el mestre Millet i el president Sr. Cabot, que ens havien precedit el dia anterior, i amb ells altres benivolguts companys i una generació que ens dispensà la més afectuosa rebuda. No passà gaire estona que tots els orfeonistes s'ordenaven per seccions entorn del monument a la Immaculada, les senyoretes lluint la blanca mantellina, els nois i els homes amb la barretina, musca aquests, aquells vermella.

Mentre s'organitzava la comitiva de l'ORFEÓ, presidida per la Senyera, sortia per la porta del temple una processó solemnia: al davant la creu alçada, a continuació els escolanets arreglerats, els monjos amb ciris, en fi, el bisbe de Còrdoba, fill d'Olot, Dr. Guillaumet, hoste del monestir per uns quants dies, amb capa pluvial, mitra i crossa, i els frares acompanyants revestits també amb capa pluvial.

Els dos següents es trobaren, l'un oferint hospitalitat, l'altre acceptant-la gojós; i pel pas que deixaven les dues fileres de monjos i escolans avançà l'ORFEÓ i entrà dins de l'església. El bisbe donava la benedicció, i les campanes, llençades al vol, proclamaven la joia d'aquell moment, que s'anava escampant pels tornaveus de les enormes roques.

Dins del temple esclatava el popular *Virolai*, mentre els cantaires anaven vers els rengles de bancs que tenien reservats prop del presbiteri; com mai, el cant del poble a l'església produïa un efecte de grandiositat corprenedora. En tant, la Senyera era col·locada dreta al mig de la barana del presbiteri, lloc d'honor que havia d'ocupar fins l'hora de la despedida.

La comunitat cantà *Tertia*; el bisbe ocupà el soli del costat de l'Evangeli, mentre del costat de l'Epístola seia la Junta de l'ORFEÓ i algunes personalitats assenyalades, com el mestre Amadeu Vives, un dels fundadors de l'ORFEÓ, i l'ex-president, En Francesc Matheu, sentint tot-hom que n'hi manquessin d'altres expressament convidades, com els mestres Pedrell i Nicolau, el senyor Comte de Güell i sa filla.

L'Ofici fou d'una grandiositat incomparable, i no cal dir-ho, ajustat en l'esperit i la lletra a la més rigorosa litúrgia. Pels que tinguérem la sort d'assistir al Congrés Litúrgic de l'any passat, ens semblava que, sense solució de continuïtat, preniem part en el darrer acte d'aquella Assamblea. Celebrà de gran pontifical el Dr. Guillaumet, revestint magnífics ornaments de color verd, com corresponia per ésser dominica, de forma la més ajustada a la bona tradició, tal com els van adoptant els grans monestirs benedictins.

L'il·lustre canonge de Vich, Dr. Jaume Collell, qui tantes vegades ha estat associat a les festes de l'ORFEÓ, la carrera del qual ha anat seguint pas a pas amb ver amor, era l'orador més indicat per a elevar la veu en semblant festa. Si és sempre eloqüent, aquesta vegada ho fou encara més, car l'emoció el guanyava. Resseguí la història de l'ORFEÓ CATALÀ, des de la festa a Montserrat de vint anys enrera; i amb l'existència de l'ORFEÓ digué que estava vinculada la vida mateixa de la patria catalana. Recordà l'última obra de pau realitzada per l'ORFEÓ pocs dies abans d'esclatar l'afrosa guerra europea, fent ressonar sos cants a les capitals de França i d'Anglaterra; i demanà al cel fos concedida a l'ORFEÓ la missió, quan s'eströnquin els torrents de sang i de llàgrimes, de cantar el *Te Deum* de la pau sota la cúpula augusta de Sant Pere de Roma. L'oració de Mn. Collell féu vibrar tots els cors a l'unissò del seu, que és cor de jove.

La missa que es cantà fou la que, amb el títol *Missa d'estil popular-gregorià: A la Mare de Déu de Nuria* escrigué Mn. Lluís Romeu, fonamentant-la en els *Goigs de Nuria* tan populars, mereixent ésser guanyadora del premi ofert pel bisbe de Barcelona en l'última Festa de la Música Catalana. Alternaven en el cant un grup de nois de l'ORFEÓ dalt del cor, i la massa coral abaix, a l'unissò, com deu ésser el cant del poble, acompanyant amb l'orgue ambdós chors el propi autor de la missa. Estant formalment prohibit el cant *concertat* de les dones a l'església, l'ORFEÓ no podia escollir per a tan gran solemnitat una missa polifònica en l'execució de la qual haguera quedat exclòit l'element femení. L'ORFEÓ en pes devia de cantar: s'imposava, doncs, una missa a l'unissò, una missa ve-

rament popular; en això, com en tot, l'ORFEÓ tenia el deure de donar el bon exemple. Tal volta es demanava un petit sacrifici de moment, per part d'una institució coral que té com un de sos millors títols de gloria la interpretació esplèndida de la polifonia clàssica; sacrifici, però, ben recompensat per l'efecte imponderable del cant uníssonal, i, sobretot, com hem dit, per la llegítima satisfacció del bon exemple donat!

Quina missa més fresca i regalada la de Mn. Romeu! L'artista, bevent en les aigües més pures de l'art popular, ens dona una música verge com la font formada per la neu fosa de les congestes, mes sencera i forta a l'ensem com la roca sobre la qual llisca el fil d'aigua. I no sols és fresca i regalada, que això no fóra prou per una obra d'església, sinó que és per damunt de tot sincerament religiosa, d'una pietat dreturera i espontania, ben catòlica i alhora ben catalana.

A l'Ofertori omplí la nau del temple el càntic gregorià del segle x, *Psallite Deo nostro*, popularitzat pel mateix Mn. Romeu a l'incloure'l en la *Missa del Centenari de Balma*; produí, com sempre, un calfred d'emoció. Que bé traduïa aquell potent al·leluia la jubiliació de tots els cors! Terminat l'Ofici, l'ORFEÓ cantà el *Te Deum* gregorià, alternant amb el chor d'escolanets de Montserrat; fou un altre episodi emocionant.

Vingué després l'acte d'acatament, especialment endreçat a la Moreneta, Mare nostra amorosa, adalt al cambril, besant-li la mà, endreçant-li pregaries i dolces amoretes, com fa amb sa mare l'infantó.

En sortint de l'església tot-hom se'n va a les celdes, on cada un té el seu lloc assenyalat, mercès a l'admirable organització de l'expedició; la gent dina i s'escampa, no tornant-se a reunir fins a l'hora del Rosari i de la Salve, ja que per a finalitzar tan bella jornada l'ORFEÓ ha de donar la bona nit a la Verge, cantant-li, junt amb els escolans, la tendra cançó d'En Millet *A Maria*.

* * *

Dilluns, 24 de juliol. És dia d'aire lliure, dia de ple sol, dedicat a recórrer la muntanya meravellosa en tots sentits; mes el major nombre decideixen emprendre l'ascensió a Sant Jeroni, el pinacle del gran massís de penyals. De bon matí, ans que l'aurora, surten els menys ensonyats; els demés van desfilant per petites colles, i el camí, des del monestir fins al cim de tot, és un seguit de gent amiga que va fent sa via a marxés desiguals, amb més o menys interrupcions. Tota la muntanya és una floració de cants i crits de joia i fresques rialles. Del cim de Sant Jeroni, ovirant l'immens panorama, voldríem que tota la Patria sentís nostra veu de salutació.

A la tarda, els nois orfeonistes se'n van a visitar els escolanets; la visita té lloc a la sala

dels ex-votos. Entremaliats els uns, entremaliats els altres, de moment semblen uns santets de fusta. S'ha de rompre el glaç. S'avença un dels nostres i ofereix als escolans unes quantes joguines amb les quals l'ORFEÓ vol fer un obsequi als petits cantaires de la muntanya : un joc de croquet, un tragaboles i altres. I ara sí que tot encarcament desapareix : l'agraïment es tradueix en abraçades, i tots enraonen i criden alhora.

No això, molt més mereixeu vosaltres, aixerits i bons escolans de Montserrat! L'ORFEÓ CATALÀ no oblidarà mai que quan anava a lluitar la noble lluita de l'art prop les riberes del Sena i del Tàmesi, vosaltres d'aquí estant pregàveu fervorosament perquè assolís la victòria. Petits Moisès dalt de l'Horeb català, llavors les vostres mans se sostingueren sempre altes, car nosaltres vencérem sempre; potser, sense voler minvar el vostre mèrit, els venerables monjos, novells Aaron i Hur, vos ajudaven a mantenir enlairats els braços. No, l'ORFEÓ CATALÀ triomfant, no ho oblidarà mai!

El dilluns, el Rosari s'avança d'una hora, a les sis, per a deixar temps en acabat i abans de sopar de celebrar el concert que l'ORFEÓ CATALÀ dedicava als Il·lms. i Rvdms. senyor Bisbe de Còrdoba, Pares Abads, Rvda. Comunitat i Escolania del Reial Monestir. Terminat el *Virolari*, que tot-hom cantà : escolans, orfeonistes i poble, la riuada de gent que sortia del temple anà omplenant el vast àmbit limitat pels claustres, en els quals s'hi trobava ja reunida nombrosa concorrencia : gents vingudes de lluny, amb automòbils; d'altres vingudes de pobles més propers, de Monistrol, d'Olesa, del Bruch, d'Esparraguera, sense oblidar una comitiva d'un centenar de fills de Collbató, presidits pel rector i pel batlle, que volien, a més de sentir el concert, saludar llur compatrici, el mestre Vives. Sortiren els orfeonistes i anaren a ocupar llur lloc sobre l'estrado, tributant-se una ovació a la Senyera quan aquesta aparegué en el portal del temple, i altre ovació semblant al mestre Millet quan anà a col·locar-se al cap dels seus cantaires. Entre tant, els balcons endomassats s'anaven omplint d'escolans, monjos i hostes del monestir. I el concert començà en mig d'un gran silenci, sobtadament produït, sota d'un cel blavíssim i a la hora dolça del crepuscle d'un bell jorn d'estiu.

El programa anunciat, era el següent:

El Cant de la Senyera, Millet; *Cançó de Nadal i Sant Josep i Sant Joan* (populars), Pérez; *El Cant dels aucells* (popular, sopràn solista : Srta. Fornells), Millet; *L'Hereu Riera* (popular), Cumellas Ribó; *Cançó de breçol* (popular, sopràn solista : Srta. Fornells), Sancho Marraco; *L'Emigrant*, Vives; *La Mort de l'escolà*, Nicolau; *Cant a la Verge* (del *Misteri d'Elx*), ***; *Aucellada*, Jannequin; *O Magnum Mysterium*, Victoria; *Credo de la Missa del Papa Marcel*, Palestrina.

El qui sotscriu aquesta migrada crònica trobava's perdut en mig de la multitud vibrant

d'entusiasme; privat de veure a pler els cantaires, alçava la vista i contemplava aquells balcons atapaïts d'escolanets, àvids de música, ara immòbils estirant el coll per sobre les baranes a fi de veure i de sentir millor, ara aplaudint amb infantívol frenesí; cada balcó era un nin de rossinyols.

L'hora, el lloc, la circumstància, tot contribuï a produir-me la il·lusió de què mai l'ORFEÓ CATALÀ havia cantat amb tanta d'ànima. I és que els mateixos cantaires, a la força havien d'estar bon xic emocionats. A més, aquella plaça resultava d'una condició acústica superior a la sala de concerts més saviament bastida.

Cada composició cantada era objecte d'una ovació, començant pel vigorós *Cant de la Senyera* i seguint amb l'escollit enfilall de cançons populars catalanes. Però arribà un moment de suprema emoció: el cant de *L'Emigrant*, de Vives. Aquest poema del dolor i de l'anyorança, tan intens, tan punyent, penetrà de dret al cor de l'auditori; les llàgrimes espurnejaven en els ulls de molts, però les mans s'alçaven damunt dels caps per aplaudir frenèticament. Si al primer moment semblava que l'emoció ens nuava la gola; tot seguit retrobàvem la veu per a aclamar l'inspirat autor. Els crits es feren insistents, imperatius, i N'Amadeu Vives, qui, associant-se de cor a nostres festes, fugia no obstant per excés de modestia de tota ostentació, es vegé obligat a aparèixer triomfalment al bell mig de l'ORFEÓ, del qual ne fou co-fundador, essent objecte d'una delirant ovació.

A continuació de *L'Emigrant*, una altra obra summa i definitiva del nostre renaixement artístic: *La Mort de l'escolà*, de Nicolau. Si s'era feta popular arreu de nostra terra, si l'havien sancionada els públics més diversos, a Madrid, a Londres, a París, era a Montserrat on devia resistir la més forta prova, a Montserrat on devia ésser consagrada. ¿Què en dirien els monjos, els escolans, el monestir, les penyes, les campanes? Ben sovint l'obra d'art queda anorreada davant de la realitat mateixa; ¿què és el més bell paisatge pintat per l'artista més destre comparat amb l'espectacle de la naturalesa? Pel contrari, el moment sentimental descrit amb tanta de poixansa per un gran músic nostre, redoblava d'intensitat en aquell lloc; i escolanets i monjos, monestir, campanes i penyals que un jorn ploraren el fet real de la mort del «liri d'aigua que acaben de trencar», ara tornaven a sentir-se commoguts ben fonament, renovat el record: tan gran era el poder d'evocació de l'obra.

La Mort de l'escolà estava consagrada. L'ovació fou llarga i sorollosa; sols l'apaibagà de moment l'espectació de tots al veure aparèixer per un costat de plaça mitja dotzena d'escolanets conduïts pel seu mestre, el P. Ferrer. S'enfilaren a l'entarimat i es vegé que portaven una molt bella corbata de seda blava amb una endreça brodada amb fil d'argent. Un dels escolanets va oferir a l'ORFEÓ aquell obsequi que monjos i escolans de cor li dedicaven com a testimoni d'admiració i d'afecte. Aixímateix el P. Ferrer pronuncià un sentit

parlament, i no podent contestar per l'emoció el mestre Millet, degué fer-ho el president, Sr. Cabot, qui també es vegé guanyat per l'entendiment que a tots dominava, no perjudicant però a sa ben atractiva eloqüència.

Entretant, mentre En Millet besava aquells infants, alçava's la Senyera lluint la nova llaçada i l'ovació es refermava. De totes passades calgué repetir *La Mort de l'escolà*.

Continuà el concert, lluint-se la Srta. Fornells, qui havia estat ja força aplaudida en algunes cançons catalanes; i les tres obres polifòniques de Jannequin, Victoria i Palestrina foren una colossal progressió d'interpretació i d'èxit; el *Credo* fou coronat per una última ovació.

No pas l'última, car encara es cantaren *Els Segadors*.

El concert terminava en mig del més gran entusiasme, ja entrada la nit, sota la volta del firmament florit d'estels.

* * *

El dimars, festa de Sant Jaume, la *Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat* se'n pujà a la muntanya santa per a fer sa visita i missa de comunió de reglament als peus mateixos de sa celestial patrona; formada la *Lliga* de bons cristians i bons patriotes, volia demés donar a l'acte el caràcter d'acció de gràcies per la prosperitat concedida pel cel al nostre ORFEÓ. Aquest fou, doncs, convidat a pendre part a dita cerimònia religiosa, i pot dir-se que tots acceptaren el convit.

Ocuparen els primers rengles de bancs les Junes directives de la *Lliga* i de l'ORFEÓ, els mestres, socis de la *Lliga* i orfeonistes; omplint tot l'altre espai una nombrosíssima assistència de fidels. Al presbiteri, genollats al peu de l'altar, hi havien els escolanets, i els nois de l'ORFEÓ formaven a la banda de l'Epístola. Celebrà la missa el P. Gregori M.ª Suñol, l'erudit gregorianista, gran amic nostre i col·laborador de REVISTA MUSICAL CATALANA, qui abans de la comunió pronuncià una molt sentida plàtica, en la qual hi traspuava també, com en tots els oradors d'aquells tres dies, l'emoció que experimentava. La comunió fou nombrosíssima, i per tant ben edificant.

Durant la cerimònia cantaren alternativament l'escolania, l'ORFEÓ i la *Lliga*, i compartiren les tasques d'organista un jove monjo, el mestre Comella i el firmant d'aquestes ratlles. Finalitzà la festa amb la *Salve gregoriana* i el *Violari*.

Acabada la missa, el president de la *Lliga Espiritual*, En Pere Serra, acompanyat d'altres senyors de la Junta, va fer entrega a l'ORFEÓ d'una preciosa llaçada verd fosc, artísticament brodada, amb la qual tot seguit va ésser adornada la Senyera. El delicat obsequi de la *Lliga* fou agraïssim.

El matí passà depressa. Prop de mig-dia es reuniren dins del monestir la Junta i

mestres de l'ORFEÓ per a pendre comiat del senyor bisbe Guillaumet, del Pare Abat, del canonge Collell, dels pares Suñol i Ferrer i altres monjos amics. La conversa fou ben agra-dosa i traduïa la íntima satisfacció que tots sentiem per l'èxit i la importància dels actes realitzats. Tots els presents firmaren en l'Album d'honor de Montserrat.

A les tres de la tarda tot-hom féu cap al temple per a despedir-se de la Mare de Déu i fer-li l'última cantada. La inspiradíssima *Pregaria* d'En Millet fou un adeu ben dolç de les noies orfeonistes; després, tots, ajuntant-s'hi també l'escolania, entonaren la *Salve*, també d'En Millet.

El mateix que a l'arribada, monjos i escolans amb creu alçada i penó de l'escolania sortiren processionalment del temple, presidint-los aquest cop el reverendíssim Abad Pare Marcet. Sortí l'ORFEÓ i beneí la Senyera i els cantaires el Pare Abad, en mig d'una generació que s'agombolava per veure millor l'espectacle. Crits, visques, brandeig de campanes, esclat de llum i de sol! L'ORFEÓ podia ja marxar, reconfortat, beneït!

A les quatre començaren a baixar els trens de cremallera, despedits amb aclamacions i voleiades de mocadors. A Monistrol pujàrem al tren especial i arribàrem puntualment a Barcelona a quarts de vuit. El viatge s'efectuà amb l'alegria de sempre i sense el més petit contratemps de cap mena, com tampoc n'ocorregué cap, per gràcia del cel, a l'anada ni durant l'estada a Montserrat.

* * *

Al devallar pel flanc de roques de la muntanya, tenia al meu costat una petita orfeonista, animada, inquieta, enraonadora. Me l'escoltava amb atenció, car els infants diuen a lo millor coses sorprenents. Es comentava, naturalment, la gran celebració a Montserrat del vint-i-cinquè aniversari de l'ORFEÓ; ¿qui dels presents viuria encara per a pujar novament la muntanya i celebrar-hi la cinquantena?

La nena digué, devinguda un moment seriosa: «— Llavors el mestre Millet serà molt vell i estarà tot arrupit; i jo... potser seré mare.»

Sí, En Millet serà vell, amb l'augusta vellesa dels patriarques, sempre capdavanter i inspirador de tots. I tu, petita orfeonista, seràs mare i duràs tos fillets a l'ORFEÓ. Així les gèneres s'aniràn succeint dintre de la nostra institució, gran família artística i patriòtica que es perpetuarà de pares a fills dintre d'un mateix recer d'amor i d'ideal. I la segona etapa de sa carrera, que avui comença, serà, si és possible, més gloriosa que la primera ja ben arrelada en una tradició, enfortida i il·luminada per l'exemple dels primers col·laboradors de la magna empresa, i fent sa via sota la protecció de Déu i de la Verge de Montserrat, Patrona de Catalunya.

VICENTS M.^a DE GIBERT

El Cant gregorià i la Música moderna

Última conferència del Curs Superior de Cant
Gregorià organitzat per l'Associació Gregoriana
en el Palau de la Música Catalana. 4 maig-8 juny

OMENCEM per la música que podríem nomenar d'*ahir*, prenent com a tal la que es compongué des de finida l'època gloriosa de la polifonia, exceptuant qualche guspira que en temps més proper hagi reviscolat, fins a la que ha tingut per norma el *Motu proprio* de Pius X.

No hi volguem pas trobar en aquella el tema ni l'alenada gregoriana. En general, es caracteritza per una absència completa de liturgisme, per a dir-ho així en una paraula. Tots els gustos més corruptuts hi tenen allí influència ben evident; però no s'hi respira mai la flaire de l'incens, sinó més aviat el tuf de l'òpera o de l'efectisme més impropï de l'església. El pobre text litúrgic s'hi col·loca en aquella música perquè sí; i, a diferència de la polifonia, en la qual, àdhuc en els cassos de l'amplitut del cant, el text es repetia segons regles ja conegudes dels cantors o bé precisades pel compositor i sempre conservant encara molts records de la tradició gregoriana de l'accent i del ritme de la paraula; ara, en aquesta nova música d'*ahir*, el text, dic, s'hi acomodava com podia en la ja encasellada frase, o bé servia d'exercici al compositor per a plaure al gust i la fantasia de l'època. Es debades que cerquem en aquestes composicions l'espiritualitat de l'art gregorià.

Ja més aprop, el segle passat, el tema gregorià cridà l'atenció d'algun músic, el qual, per sa carrera literaria, podia coneixe'l un bon xic. Però el tema gregorià no responia a les exigències o al sentit de l'època, i dins d'aquella música, ben diferentment dels efectes obtinguts per ell en la polifonia clàssica, no obté pas sa veritable influència, perquè se'l tracta també d'una faisó ben diferent d'aquella. Està clar que el tema litúrgic evitava no poc l'aire mundà de la composició, però aquesta resultava encara buida, traspuant un efectisme xorc, i embolcallada en una quadratura fadigosa. L'accent es materialitza i se li tallen les ales amb què pogué volar lliurement en altre temps. Al contrari, fins es creu

servir millor a la prosodia obligant-lo a coincidir amb l'ictus del ritme, o sigui la primera part del compàs, convertint així fatalment aquesta part en un temps necessàriament fort. El ritme perdé, en conseqüència, tota sa llibertat, ja no solament a la base dels petits moviments binaris i ternaris, o sigui en l'ossatura dels petits ritmes elementals i parcials, sinó també en el gran ritme de la frase, que es troba sempre tallada tota pel mateix patró.

No havent-hi aquí res més a fer que interressi ara al nostre estudi, passem a examinar el tema gregorià en relació amb la música que es compòn avui.

* * *

Aquesta comprèn les modernes composicions des dels voltants del *Motu proprio* de Pius X.

Podem ben bé dir que si d'alguns anys enrera es desitjava rellevar ja tota aquella música, verament passada en tots sentits, fou ara la restauració gregoriana la que impulsà, ideà i determinà aquesta reforma que hem vist avui iniciada de la música religiosa. L'efecte moral més gran, espiritual i artístic del cant gregorià ha estat aquest, el protestar de tantes irreverències musicals com en l'església es cometien. La veu del cant gregorià, ja des de fòra del temple, quan homes benemèrits de l'art el restauraven, i encara no s'havia introduït oficialment en l'ús litúrgic, s'aixecà tot seguit com un reny contra tanta banalitat musical en el temple. Després, el Suprem Jerarca i Moderador dels ritus sagrats, l'enlairà en el Santuari i el proposà, segons de dret li pertocava, com el més sublim model de tota música religiosa: li respectà els llocs de la Litúrgia, on exclusivament deu usar-se, que són els moments més sagrats i culminants; estatuf també sa amplia reintegració en els demés actes del culte; i, tot venerant els grans tresors de la polifonia clàssica, especialment els de l'escola romana, i permetent, amb les degudes restriccions, l'altra música moderna, féu constar el Papa que mai una funció religiosa perdrà res de sa solemnitat, si només s'hi canta en ella la música gregoriana. No podia pas donar-se més capdal importància al cant gregorià, ni fixar-se amb més precisió tota la norma general i particular a seguir-se en lo referent a l'art musical en el temple, qualsevulla que sigui l'acte que s'hi celebri.

Tot el demés que s'ha anat precisant, no és més que l'aplicació detallada d'aquest lluminós principi artístico-religiós. Als drets que històricament, litúrgicament, i fins diré artísticament com a melodia li pertocuen al cant gregorià, se li ha juntat oficialment l'actuació precisa que deu tenir avui dia en l'art musical religiós.

Lluny de restringir la llibertat artística ben entesa, el cant gregorià ha esdevingut

un poderós auxiliar, una deu inestroncable, una guia segura per als compositors moderns, si d'aquell auxili, d'aquella deu i d'aquella guia saben aprofitar-se'n com convé.

No creient, sense fer injúria a ningú, que el nou gènere musical propiament litúrgic, diferent del gregorià i del polifònic i fins popular, en el sentit tradicional de la paraula, hagi encara aparegut francament, inconfundible i ben precís en tots sos detalls, si és que així pot esperar-se, passo a tractar del tercer punt, o sigui de l'*actitut del cant gregorià enfront de tota nova temptativa o assaig musical religiós en el temple*.

* * *

Millor, tal volta, que l'actitut del cant gregorià enfront de la nova música moderna religiosa, caldria dir : actitut que deurà pendre aquesta enfront del cant gregorià tradicional, si és que aquest representa un factor en el ram de l'art litúrgic.

Primer de tot, a la reverencia, diguem-ne jurídica, que deu professar-li, ha de juntar-hi una reverencia i estimació com a mestre que és de l'ordre artístic-religiós; reverencia i estimació que provindran del coneixement íntim del mateix cant, el coneixement del qual deurà adquirir-se imprescindiblement mitjançant el tracte habitual i continuu amb ell, l'estudi desinteressat i humil de sa manera d'ésser, la familiarització amb ses formes, la pràctica llarga i aciençada en el temple, on és el seu lloc propi i on té el cant gregorià l'ambient propici a sa naturalesa, sentint els efectes que ell procura infiltrar en nostres cors, vivint litúrgicament aquell cant que d'una manera tan indisoluble està lligat amb les sagrades cerimonies, i haver, per fi, arribat a compenetrar-se amb l'ideal sublim a que serveix el cant gregorià, ço és, la missió altíssima del culte social cristià.

Conèixer aquest cant, apreciar-lo, estudiar-lo, viure'l litúrgicament, compenetrar-se amb ell, equival, o millor, suma una munió de dies que es fan imprescindibles abans de capir en tota sa amplitud la *melodía*, el *ritme*, l'*expressió textual* i la *litúrgica* propies seves.

Vaig a precisar algunes nocions importantíssimes referents a aquests punts anunciats.

LA MELODÍA

Distingim la *melodía in gènere*, o sigui la *modalitat*, i la *melodía en concret*, ço és, la *pessa melòdica*.

En la *modalitat* apendrà la música moderna el més pur diatonisme. Segueixi's l'opinió que es vulgui sobre la llei fonamental del cant gregorià, s'hi trobarà sempre vigent

el gènere diatònic, que admet tant sols l'alteració de *si*. Més que alteració de altres notes, com serien el *mi* o el *fa*, segons ha semblat a alguns moderns, ço que hi ha és una prova de la riquesa modal del cant gregorià; perquè, sigui transportant, si així es vol, sigui corresponent a una nova combinació modal, com sembla més ben demostrat, ell trobà sempre mitjans per a mantenir el seu diatonisme, i usar noves games, amb les quals es facilitaven nous intervals no inclosos en els classificats vuit *modus* gregorians.

El diatonisme, no hi ha dubte, ha donat al cant gregorià la primàcia religiosa en l'expressió sincera dels afectes del cor; cosa que, almenys per lo regular i com més intens en major escala, no representa pas sempre el cromatisme modern.

La modalitat gregoriana ofereix, com indicava en la tercera conferència, la riquesa i varietat de ses escales o games constitutives, no transposicions dels sols dos *modus* major i menor, com fa la música moderna, sinó veritable i distinta formació modal de vuit agrupaments almenys, quiscún amb sa estructura i caràcter propis, amb ses tòniques, dominants i àmbit determinats. Això en sa classificació usual; perquè si ens endintzàvem un xic, com indicàvem en la conferència sobre la modalitat, en investigacions històriques que tenen sa llum reveladora en els encara no interessants estudis d'aquesta modalitat, descobriríem els recursos de què disposaven els antics en valer-se de la combinació de modalitats hàbilment agermanades, en saber portar a diverses escales i games certs tipus melòdics ja prefixats una volta en determinada escala, en saber destrament col·locar en diverses modalitats unes mateixes paraules o altres similars sense perdre el dibuix melòdic, i, com férem notar també en son dia, en l'ús quasi constant d'una exquisida i natural modulació en el sentit modern de la paraula, particularment en el gènere neumàtic o florit. Tot això, li dóna al conjunt modal, ensems que una varietat i riquesa extraordinària de procediments, una gran homogeneïtat en el conjunt, que més admirarem com més ens hi fixem, i menys ens cansarà, ans al contrari, constituirà un goig estètic ben sòlid, com més ens hi acostumem a aquella santa simplicitat, rublerta d'una noblesa sempre atraient i plàcèvola.

Si de la modalitat en abstracte passa la música moderna a observar atentament *aquest procés modal en una pessa determinada*, tindrà de regonèixer un doble sentit melòdic: l'*intern*, o constitutiu, i l'*extern* o manifestatiu.

En l'*intern* podrà apreciar la formació melòdica a base dels principis que suara hem assenyalat. La música moderna observarà en cada pessa gregoriana sa constitució modal pròpia, i la relacionada amb altres pessas; amb lo qual, de poc en poc se n'anirà adonant, endemés, del sentit pràctic d'aquest cànon modal que il·lustra el text literari per ell revestit, i precisa el ritme lliure que l'informa. Podrà observar, també, la música moderna en l'anà-

lisi melòdic, la gran varietat i exquisida combinació de moviments, antecedents i conseqüents, proposicions i respostes, direcció progressiva o regressiva similar i contraposada, repeticions, ampliacions i síntesis, etc., etc... *

En l'*apparatus extern* d'aquestes melodies podrà observar la música moderna la gran varietat de què es revesteixen, en relació unes voltes amb el moment litúrgic en què s'usa la pessa, altres amb el dia, altres amb els qui l'han de cantar. La raó fonamental de la diversitat d'estils, senzill (sil·làbic o quasi sil·làbic), adornat (modestament vestides de neumes les paraules del text), i florit (abundosament enriquides de melismes o iúbilus), es troba en els tres motius indicats.

El GÈNERE SENZILL el veurà usat per raó del moment litúrgic en les antífoes que alternen amb els psalms, les quals, com abans eren repetides dins del psalm i més sovint que ara, no podien pas adornar-se massa, cosa que hauria fet interminable l'ofici diví. El veurà també usat en els diàlegs que s'estableixen entre el ministre de l'altar o el solista cantor i el poble; cosa que afavoreix la santa emulació. Per fi, en tots els cants que són propiament una lectura de la paraula de Déu. Per raó del dia, el gènere senzill apareix en els cants de l'ordinari de la missa assenyalats pels dies simples i ferials. Per raó dels qui els han de cantar, es distingeix com a gènere senzill i popular en els psalms, himnes i Credo, que és la professió unisonal de tot el poble cristià.

El GÈNERE ADORNAT o mitjà, el trobarà usat, per raó del moment litúrgic, en les antífoes més solemnes, com són les dels cants evangèlics, *Magnificat* i *Benedictus*, i en la antífonia de l'Introït i del Communion. Per raó del dia, es troba en aquells cants populars, *Kyrie*, *Gloria*, *Sanctus* i *Agnus* de les festes dels sants i de mitjana solemnitat. Per raó dels qui els han de cantar, en tot lo referent, d'ordinari, a la Schola Cantorum en conjunt.

El GÈNERE FLORIT o melismàtic, per raó del moment litúrgic, s'usa especialment en l'Ofertori, quan el poble entretant va a oferir els dons del sacrifici, i quan el Sacerdot crema l'incens i en perfuma l'altar. Per raó del dia, el veurà usat en els *Kyries*, *Gloria*, *Sanctus* i *Agnus* de les grans festivitats. Per raó dels cantors, en els *Graduals*, quan el solista o cap de Schola pot lluir sa habilitat, i en els versets de l'*Al·leluia*, quan els nens de la Schola refilen llurs veus angelicals.

Quasi per sola aquesta forma purament externa se podrà ja distingir ço que diferencia l'introït d'una antífona de l'ofici, d'un psalm, d'un gradual, d'un ofertori, etc.: en lo qual admirarà la gran varietat que d'aquí en prové a la mateixa forma o constitució melòdica interna, ja per ella sola prou remarcable.

* Tot això suposa l'estudi que de la modalitat es féu en la tercera conferència.

La modalitat i aquesta riquesa melòdica, interna i externa, serviràn també a la música moderna com d'una font inextricable d'inspiració i de procediments estructurals. Trobarà allà el secret de la varietat en ses formes corresponents a diversos motius, podent eixamplar musicalment els períodes literaris, si ho creu oportú, a causa del moment litúrgic, el dia o el destí de la pessa; li facilitarà el mitjà de no repetir immoderadament les paraules quan es veu restringit per la poca extensió del text, dins sempre, però, d'una modalitat masclé, seriosa i digna: no rústega, feréstega o esquerpa: una modalitat que ella sola inspira recolliment, devoció i santa contemplació dels misteris divinals; la modalitat verament eclesiàstica, ço és, el to propi, inconfundible, el timbre característic i l'inflexió genuïna de la parla de l'església.

EL RITME*

La música moderna podrà observar en el cant gregorià son lliure espadiment i bella ordenança, un ritme arrelat en la natura, i, com ella, sense els entrebancs de l'artifici humà o els prejudicis de escola. La natura no coneix altres limitacions que les ordenades pel Criador, i dins elles ho troba tot i sent satisfets ses aspiracions. El ritme gregorià ha rebutjat sempre tota limitació sistemàtica, i essent un bell moure's, vola com gentil ocellet, no dins la gavia empresonat, sinó lliure, com els alegres cantors de la boscuria, respirant a ple aire els beneficis de la creació.

La música moderna podrà veure que el cant gregorià no es mou feixuc com la tortuga, o pesant i acompassat com el camell; sinó que revoloteja àgil i lleuger com l'ocellet que airo-sament veiem llençar-se en els espais, enlairant-se sempre més, descrivint mil gracioses corbes i contramarxes, o bé mantenint-se gentilment en sa cursa amb el repetit i suau apoi de ses aletes. Ço que és lleuger, camina sempre amb finor; ço que és diví, es mou amb passos delicats o amb subtil volada.

La música moderna apreciarà la naturalesa d'aquests apoïs rítmics gregorians cada dos o tres temps, apoïs necessaris per a mantenir-se en son moviment o ritme general, i que no són per sí mateixos ni accents ni temps forts; observarà llur diversa amplitud o reaparició desigual i lliure, però ordenada; endevinarà la deducció que deurà treure'n en relació amb el compàs modern o mesura gràfica de la divisió del temps, excluint la falsa teoria de la intensitat o força del seu primer temps, essent així que no representa, en veritat, altra cosa que l'apoi, fort o feble, del moviment rítmic.

* Tot lo referent al ritme, pressuposa l'estudi que del mateix es féu en les vuit conferències anteriors a aquesta.

De la diversa i desigual reaparició dels apoïs o ictus podrà deduir-ne l'alternança de compassos de què es tindrà de valdre per a precisar no solament el gran ritme lliure total de la frase, amb les divisions lliures dels incisos i membres o ritmes compostos (que això ja ho podrà obtenir amb l'alternança dels compassos ordinaris de dos i de quatre), sinó àdhuc precisar l'alternança de les ínfimes divisions o agrupaments binaris i ternaris que indiquen els ictus, i que són la base del ritme lliure, per a la qual cosa es tindrà de valdre d'altres procediments a més dels esmentats suara, o sigui dels altres compassos de dos, tres o cinc = vuit, etc., etc.

Quan el ritme gregorià ordena el text llatí, les paraules no han de violentar-se mai per res, hi troben el seient propi i natural en l'estructura rítmica, podent mantenir l'accent el seu caràcter melòdic i el seu esforç àgil i lleuger, propis de l'arsí rítmica (últim temps del compàs), i l'última síl·laba, corresponent a l'ictus o apoi del ritme (primer temps del compàs), molt al contrari de ço que avui era pràctica corrent entre nosaltres. Bellament així ritmades les paraules, es donen graciosament la mà unes amb altres, i formen l'admirable i vivent garlanda d'un ritme únic en son conjunt i corba general de la frase, però variadíssim en els petits festons que la componen. Tots, per petits que siguin aquests, formen son dibuix particular, i la formosa, flexible i variada corba general es deixondeix, subdividint-se en petites corbes agrupades de troç en troç, que ens donen la idea mare de la corba general que en constitueix el ritme frase.

Melodía i Ritme juntament, donen forma i expressió al text sagrat.

L'EXPRESSIÓ TEXTUAL EN EL CANT GREGORIÀ

La nota dominant que sobressurt de moment, el to constant d'aquesta expressió, és la serenitat. La serenor i equilibri de l'esperit, ja sabem tots el que és i el que representa. Una cosa és no tenir cor per a sentir, l'altre tenir l'imperi de la voluntat, enllumenada per la raó, com a directora i moderadora de l'exteriorització sentimental.

La música moderna apendrà en l'expressió del cant gregorià la justa interpretació musical de la paraula sagrada, i l'expressió santa i reverencial dels dogmes de nostra santa religió. El cant gregorià matitza discretament el sentit general del text, i subratlla amb delicadesa, quan ho creu convenient, certes paraules, això quan la fórmula litúrgica no li indica que deu contentar-se en emitir-les dignament sense donar-les-hi altre relleu que la dicció acurada en un dibuix melòdic de simple recitació.

Mai veurà allí la música moderna la persistència indiscreta en voler destacar les paraules indegudament, pensant-se que amb això se'ls hi dona importància expressiva

quan, pel contrari, pot fer caure fàcilment en el ridícol, i molesta sempre en el temple, sobretot després que un s'ha acostumat a les formes gregorianes.

Però àdhuc en l'expressió general del text sagrat trobarà la música moderna quant diferentment del cant gregorià la traduiria una altra música que no estés tan compenetrada amb l'esperit litúrgic.

L'EXPRESSIÓ LITÚRGICA DEL CANT GREGORIÀ

Si no fos primer de tot perquè el cant gregorià l'ha infantat la mateixa Litúrgia, ja almenys pels segles que amb ella ha conviscut i a força d'habitar en la Casa Santa de Déu, ens donaria el ver sentit litúrgic; així com les consagrades parets de nostres velles catedrals resten impregnades per dins del suau perfum de l'incens, i místicament ennegrides pel creixement dels llums del sacrifici.

El cant gregorià ha heretat l'aire de família, i en cada festivitat, com en cada moment, sab els costums tradicionals de sa niçaga gloriosa, i en dona l'esperit latent en ses fórmules hieràtiques.

L'ansia confiada, i la fretura timorata en el temps d'Advent, esperant al Senyor que saltant pels colls i les muntanyes arribarà en aquell dia, quan dels cimals de la terra promesa rajaràn llet i mel, no em sembla a mi que puguin cantar-se amb una nota més esperançadora i optimista i que ens tradueixi més ingenua el caràcter d'aquell temps litúrgic que amb la melodia gregoriana.

Per Nadal, quan la veu del tendre Infantó, Déu abans del temps, i Home en el portal de Betlem, ressona per primera volta aquí a la terra, quan aquesta contempla, embadalida, nascut el Salvador, trobem la justa alegria en les sobries exultacions gregorianes.

La penitència amb que colpeja son pit el pecador, els clams humils de l'ànima arrepentida en presència del Crist crucificat, no tenen en el cant gregorià les contorsions desesperades, ni el feridor realisme d'una música que desconeix el dolç i resignat abandonament en mans de la misericòrdia divina.

L'esclat de joia de tota la natura al triomf de Crist resuscitat, el veurà la música moderna traduït en el cant gregorià amb nota ferma, serena i pacífica, com pertoca a la possessió segura de la victòria divina sobre les hosts infernals.

Al tancar els justos els ulls a la vida d'aquest món i obrir-los a la llum eterna, el cant gregorià ens descriu la pau amb què són rebuts en mans del Jutge-Redemptor; i amb una confiada melodia, que és pregaria i és conhort, endolça nostres cors, mentre confiem a Déu misericordiós les ànimes dels nostres germans en la fe.

Per dir-ho tot d'una vegada, la música moderna trobarà en el cant gregorià la veu fidel que interpreta en tota hora el maternal sentir de l'Esglesia. I perquè és la veu de l'Esglesia, és sincera i dolça, com la veu que l'Espòs desitja sempre sentir: una veu que delecta el cor i desperta la intel·ligència de les coses santes. Però és una veu que vol ésser sentida i compresa; que l'entenien no tant els qui l'escolten materialment, sinó els qui procuren que arribi, soni i parli directament als oïds de l'ànima.

* * *

Ja he dit abans que el cant gregorià despertà, com veu de centinella sempre amatenent, l'actual restauració de la música religiosa. Això ha portat l'integral desvetllament de l'esperit litúrgic que ha complementat l'obra començada; i és també la intensa vida social litúrgica la que ha de mantenir el foc de l'esperit musical religiós, i la que ha d'influir en tota altra manifestació artística que en l'església poguem somniar.

Es solament després d'una gran dosi, llargament repetida, d'aquest esperit litúrgic que informa el cant gregorià, quan serà possible, en el meu humil sentir, que la música moderna trobi una nova fórmula religiosa distinta del mateix cant gregorià i de la polifonia clàssica; quan sorgeixi una nova música religiosa verament litúrgica.

Tal volta, aleshores, després d'haver estudiat, com hem dit, el cant gregorià, després d'haver-lo viscut ampliament i llargament en l'església, tal volta aleshores, m'atreveixo a dir, ja no se sentirà la necessitat de crear una nova música religiosa, almenys en ço que és d'ús estrictament litúrgic, com són els cants de la missa i de l'ofici. Tal volta, aleshores, es veurà que la música que s'hagi anat fent entretant haurà servit només, i per això en serà digna de la més gran lloança i respecte, haurà servit, dic, com de pas, per a fer gustar als paladars estragats la mística suavitat del gènere gregorià, i aquest serà cridat a una més amplia i comprensiva reintegració en l'ús litúrgic.

No és sola opinió meua. És també la de persones a qui jo considero d'una autoritat verament notable en aquesta matèria, però que no cito personalment perquè no m'han autoritzat en aquest cas. «— Jo no veig pas — em deia una — la necessitat de què parlen alguns, de fondre en assimilació perfecta els gèneres popular i gregorià, per tal d'arribar a un nou gènere musical religiós. Això sembla que tendeixi a arreconar de poc en poc nostres venerables melodies gregorianes, incomparables, canonitzades, per a ésser reemplaçades per altres modernes que no arribaran mai a igualar-les en la simplicitat i plenitud. Mai s'arribarà a compondre un introït com el d'ahir, per exemple (em parlava del de Quingua-gèssima, *Esto mihi*). El que convé, segons jo crec, és fer música que vagi facilitant i acos-

tumant a la modalitat, al ritme lliure, a l'expressió, etc., etc., del cant gregorià, i que el faci penetrar en l'ànima del poble. I una vegada això obtingut, hi ha que deixar aquesta nova música i acceptar valentment les velles melodies gregorianes, que han santificat els nostres pares en la fe. Doncs, no dues músiques rivals, sinó una que condueixi a l'altra, per a desaparèixer noblement en el moment oportú.»

Jo crec, en conseqüència de tot l'exposat, que el que ens pertoca a tots fer, és intensificar l'estudi d'aquest cant que l'església ha heretat juntament amb sa litúrgia i practicar-lo ampliament amb amor, diligència i art en les funcions del culte, especialment les que són estrictament litúrgiques, procurant en les altres funcions una aproximació, millor dit, una informació gregoriana que vindrà per sí mateixa si s'ha gustat tota la mel de la unció cristiana i del vincle social que enclou el cant gregorià en ses venerandes fórmules musicals.

La influència gregoriana serà, no hi ha dubte, decisiva en un sentit o altre, i veurem convertit el temple de Déu en la veritable casa d'oració de tot el poble fidel, ennoblida i enlairada la pregaria cristiana amb el concurs de l'art sublim de la música.

GREGORI M.ª SUÑOL, O. S. B.

Parlament

Llegit en la Festa d'inauguració del nou estatge de l'*Orfeó Gracienc*, el dia 24 del prop-passat juny

AMICS I GERMANS DE L'ORFEÓ GRACIENC:

L vostre infadigable director i amic meu, En Joà Balcells, m'invità a aquesta bella festa d'inauguració d'aquest nou i espaiós estatge vostre; jo què conec de temps vostre valer i juvenívol entusiasme, vareig acceptar ben joiós el convit, pensant amb el pler que dóna estar una estona entre germans d'ideal, entre qui té els mateixos entusiasmes per a la pàtria i per a l'art. Però ço que no m'entusiasma tant, fou quan seguidament em demanà vos fes un discurs

parlant-vos de les coses dels nostres amors. Es clar que sempre dóna goig el parlar de ço que un estima!, perquè del cor a la boca és un pas ben agradable que hi floreixen sempre les flors més oloroses; però és cert també que tot vol costum en aquest món, i que no essent jo discursaire, la demanda del vostre preuadíssim mestre m'imposava una estona de concentració que no sabia pas com trobar en aquesta època per a mi d'afers un xic pesats. No obstant, com que l'amic Balcells té el do dels homes que atenyen ço que es proposen (i és per això que el vostre *Orfeo* té vida floreixent), em guanyà la promesa de què aquesta tarda, que serà una bella fita en la vostra historia, vos parlés jo en veu alta de les coses que segurament ja tots sabeu, però que de tant en tant convé recordar per a no defallir ni distreure's del camí ben orientat al nostre bell ideal.

Com que jo d'improvitzar no en sé, he agafat la ploma a la bona de Déu, per a anar dient ço que em vindrà al pensament sobre la nostra obra, l'obra dels orfeons a Catalunya, sobre el nostre ideal i els mitjans més apropiats per a apropar-nos-hi lo possible.

L'ideal és una llum radiant i llunyana; ens crida suavíssimament i amb força; i és ço que eleva als homes de les regions baixes de la terra a les sublims alteses de les perfeccions enllumenades. Però hi han ideals xorcs que enganyen, que no són vers ideals; llums enganyadores que ens semblen estels brillants de la volta blava asserenada, i no són res més que falsos miratges fosforecents en l'aire. Llavors l'home, a l'adonar-se de l'engany, es pertorba i perd la fe que l'empenyia, i baixant els ulls a la terra baixa, pastura bestialment en la materia.

El nostre ideal no és xorc ni enganyador. No ho és, perquè es fonamenta en la nostra natura i vola i s'eleva a la sublimació de la propia perfecció. Natura i perfecció; com si diguéssim materia vivificada per l'esperit orientat a la Veritat i a la Bellesa infinita. Natura vol dir Patria, i aquest mot ens el sentim ben viu ara adins nostre. Nosaltres ens sentim catalans per dins i per fora. Ens sentim coneixedors del nostre caient de rassa. El nostre cel, la nostra mar, les nostres muntanyes i planuries; tota la nostra terra la coneixem nostra i trobem que el nostre esperit s'hi abeura a pler, s'hi vivifica, s'hi sent bé, com la cosa propia que el Creador l'hi ha donada. I coneixem la nostra tradició, aquesta cadena misteriosa que lliga les generacions unes amb altres, i veiem una fesomia de pensament ben característica que informa tota la genealogia dels grans homes de la nostra historia. I aquesta Conciencia de la propia natura, ens dóna força per a mirar en l'esdevenidor i somniar les grandeses que els pobles forts i amos de sí mateixos atenyen. I el nostre esperit s'exalta, sent una frisança estranya que vol esclatar, i per fi, surt el cant clamorós de les nostres ànimes. Surt el nostre cant triomfal, que és cant de rassa jova, plena de vida, que havent passat un hivern dormicent, es desvetlla joiós en plena primavera.

Aquest cant de vida nova, són els nostres orfeons que l'entonen; som nosaltres, músics de temperament; tots vosaltres, cantaires de tot Catalunya, tant si sabeu molt de solfa com poca, com gens, perquè el músic neix com tot artista. Som nosaltres, que la frisança ens ha mogut a cantar, com els poetes en sos sons versos, com els arquitectes en les esplendoroses construccions, com a tots els artistes de la terra en ses obres inspirades, perquè en el fons de tota obra d'art hi ha un cant de l'ànima.

Però en la música, amics, el cant és cant per excel·lència; sembla que sigui un element que poua més endins de l'ànima. El clam del cant és, sens dubte, l'expressió bella més humana; sembla l'expressió més espiritual i, alhora, més crítica de la carn; la més expressiva d'aquest misteriós afany que cova en l'esperit de l'home, i al mateix temps la veu més directa de la sang que nostre cor arbora. I així nosaltres en som la veu més intensa del renaixement de nostra terra; i no solament per ésser els homes del cant per excel·lència, sinó perquè cultivem el cant col·lectiu; perquè el ressorgiment d'una rassa deu tenir l'expressió unànim de tot el poble, i les associacions corals són com el portaveu directe del mateix.

Enteneu, amics meus, el sentit ple que té l'existència de nostres corporacions de cantaires? Vos sembla si val la pena de què nostre entusiasme creixi sempre en intensitat i que la nostra abnegació arribi al sacrifici? Som veu de la terra renaixent, que canta el triomf de l'esdevenidor de nostra patria; ens sentim la força de la victòria adins, i com vidents profetes la fem present, donant alegrois d'esperança, a les gèneres que ens escolten.

Però cal treballar per arribar a l'ideal; cal l'equilibri del cor i l'enteniment. El nostre ideal és Perfecció, que vol dir tot lo noble que cab en el cor de l'home, i no es progressa cap a la perfecció sense el treball ben ordenat i metoditzat. Nosaltres som una nova modalitat de l'art coral a Catalunya; modalitat adequada al moment present. No havem creat una cosa nova en essència. A mitjans del segle passat, quan el romanticisme va moure el jovent intel·lectual de Catalunya cap a l'estudi i contemplació dels monuments antics que porten l'empremta de nostres grandeses passades; quan es començà a estudiar i admirar la força i bellesa de nostra literatura mig-èval; quan començà haver-hi homes savis i entusiastes que recorrien la nostra terra recollint i aplegant el nostre art popular, rondalles i cançons, dites i aforismes; quan Catalunya va començà a deixondar-se, a sentir-se nova vida, a sentir la frisança de la creixença material i espiritual, llavors ja sorgí un home, ben humil de naixença, un senzill home del poble, el qual, portant la flama del geni en l'esperit, tingué la intuïció viva de l'art coral català i en creà la substància i la forma en aquell moment més apropiada.

No us haig pas de dir que parlo d'En Clavé, del creador de les societats corals a la nostra terra, d'aquell gran artista català, pare de tots els que cultivem el cant col·lectiu.

Ell en va sentir el moment musical d'aquell despertar de la Morta-viva; ell, amb ànima jove, va sentir la frescor regalada d'aquell matí de primavera per a la nostra rassa i cantà aquells himnes al treball, aquells idilis frescos, aquelles fortes evocacions de la natura nostra en sos esplais i festes populars. Ell és el nostre cantor popular per excel·lència. Ell, encara avui, és el clam més fort i fresc de la nostra renaixença musical. El nostre art no hi ha dubte que ha progressat des dels chors d'En Clavé ençà, no hi ha dubte que s'ha fet més subtil, que ha agafat més rics matisos de bellesa, que la forma s'ha fet més elegant i esvelta, que la tècnica l'ha fet més rica de procediments, més esplendorosa. Mes En Clavé, sempre guarda un no sé què de joventut immortal, un no sé què de virginal, com de frescor de l'aigua regalada de les nostres muntanyes altes.

Catalunya, treballant, s'havia fet rica i plena; En Clavé, amb l'Aribau, amb els primers poetes del nostre renaixement, clamen harmoniosament l'afirmació de la vitalitat espiritual de la nova Catalunya.

Però el món és una seguida renovació de formes; l'aigua estancada es corromp, i la vida és moviment. Enfora la perennitat del fons de les coses hi ha d'haver la varietat i progrés successiu de les modalitats que matitzen i coloren. El nostre renaixement avui ja és major d'edat, i el nostre art coral ja fóra quasi mort si els nostres orfeons no haguessin iniciat un renovament de vida en nostre cant col·lectiu.

Els chors d'En Clavé, en vida de son creador, tingueren una vitalitat extraordinària, plenitud que nosaltres no havem assolit encara. El nostre camí és més llarg i més difícil, perquè el nostre objecte és el d'un art més refinat i complex. La cultura artística ha progressat i les noves manifestacions artístiques han de respondre en aquest moviment de progrés i perfecció. Per a servir dignament a l'ideal de patria havem de treballar, d'estudiar, per a subtilitzar els nostres procediments artístics. Els nostres mestres compositors s'enlairen sovint fins la música transcendent amb complexitat de procediments polifònics. Nosaltres mateixos, els orfeons, no ens acontentem de la música de la terra, sinó que sovint enrobustim els nostres repertoris amb la música antiga i moderna dels mestres estrangers. Tot això reclama una cultura musical en tots els cantaires, que els chors tradicionals de nostra terra no necessiten. Aquests estaven i estan encara solament compostos de veus d'home. Nosaltres hi havem fet cabre tota la gama de la veu humana, des de la veu de l'infant a la veu de dona. És un art més complicat el nostre. Cal, doncs, que nostra preparació sigui laboriosa. És precis la classe de solfeig per a tot chorista gran o petit, home o dona. Cal l'educació de la veu per medi de la seva impostació adequada, per medi d'exercicis elementals de vocalització; i per a tot això, es precis que tot cantaire tingui una abnegació que solament sent qui té l'ideal ben arrelat endintre.

El nostre ideal és noble i enlairat; ens sentim portats per la renaixensa de la patria i dediquem nostre esforç col·lectiu a l'estudi del cant coral com l'expressió més sublim dels nostres anhels de perfeccionament d'aquest troç d'humanitat que es nomena terra catalana.

Cantem els seus amors i les seves esperances, les seves joies i tristesses, les seves tradicions i la seva fe forta i pura; i els nostres cants desperten els esperits de nostres germans de rassa, abranden la foguerada de nostra renaixensa que Déu ha beneït amb fruits meravellosos i excelsos. El nostre ideal ens dóna força per a seguir endavant en el camí de la perfecció que mai s'acaba, i així complim amb el deure que la dignitat d'homes del terror catalanesc ens imposa.

Vosaltres, amics de l'*Orfeó Gracienc*, sou ja vells en la creuada, i forts i ardots. Sou dels que sentiú la frisança més forta per a pujar amunt de la costa beneïda. Treballeu seguidament, com si en el mateix treball trobéssiu vostre descans. Amunt i fòra, amics! Que aquest nou estatge que avui inaugureu sigui testimoni de les més grans victòries! Que vostre cant d'amor catalanesc que avui ja coneix i estima tota la terra nostra, sigui cada dia més fort i sublim per a enfortiment del nostre ideal, per a gloria de Catalunya mare nostra.

LLUÍS MILLET

Diada de Sant Joan, 1916

La música a Catalunya

Aplega de materials per contribuir a sa historia

BIOGRAFIA

En Bernat Codinat, *magister simbalorum*, ciutadà de Barcelona, consta com a testimoni d'una escriptura del 31 de desembre de 1424.

Manual de protocols del notari Boffy, d'aquesta ciutat.

Rafel Vilar, massapaner i tamborer de Barcelona, fill i hereu d'En Bernat Vilar, quondam massapaner i tamborer; son pare donà poders a En Joan Calbet, sastre de Lleida, als 16 octubre 1442, i a

En Miquel de Gara, mercader de Pamplona, als 20 de dits mes i any, per a recobrar sos dos esclaus fugits, Amar, sarracé i batejat Antoni de vint-i-tres anys, i Aznar batejat Martí, de vint-i-nou anys, korso de nació.

Manual del dit Boffy.

Guiatge a En Joàn Dauyon, especier de Calatayud, per la reina Maria, fins a deu dies, després dels quals li serà revocat personalment, fet a «la posada del religiós fra Johan perez, mestre de capella de la dita Senyora» a Barcelona.

6 novembre 1451.

Manual d'En Sallent.

Als 22 octubre 1455 consta en una acta que En Pere Amigo, peraire de Barcelona, confessa tenir en dipòsit quinze lliures de Na Griselda, muller de N'Anton Nadal, sonatoris lahut, ciutadà de Barcelona.

Manual d'En B. Costa.

Nicodemus de Vicença, Pere de Pesaro i Jordi de Panier, *tubicenatores* (trompeters) del Senyor nostre en Carles dinmortal y gloriosa memoria, primogenit del Sereníssim Rei d'Aragó, fan procurador seu a En Pere Vincenci, *tubicenatorem*, ciutadà de Barcelona, per a exigir dels marmesors d'aquell, tot quan els hi és degut pel temps que feren son ofici de *tubicenatoris* durant el temps en què feren dit servei en la present curia de la ciutat de Barcelona.

Document datat als 9 desembre 1461.

Manual d'En Barus.

En el dia 8 de desembre de 1491 va fer un contracte En Mathie Laurenci Musici *domini Comitis de Requesens alies de Trevento*.

Manual de N'A. Joàn.

Extrets de documents de l'Arxiu de protocols notariais de Barcelona, per EN JOSEP SOLER I PALET

Des de Nova York

AMB dolor i amb indignació prenc la ploma per a complir mos deures amb la REVISTA MUSICAL CATALANA. El gran mestre Enric Granados també ha estat víctima de la lluita implacable que destroua les entranyes de la mare Europa! Poc ho preveia el poble americà quan, des del president fins a l'últim ciutadà, festejava el mestre que li feia ofrena de lo més exquisit del seu art, aquest art tan elegant, tan delicat, tan castic i que demés ens duia un sabor de novitat i un sentit de renovació, ben refrigerants en mig de les tortures a què sovint ens porten els alambicaments i la insinceritat de tantes pàgines modernes. No cal, doncs, dir la fonda emoció produïda per la nova de sa tràgica fi en companyia de sa esposa: els nostres il·lustres hostes, sagrats per nosaltres des del moment que amb ells havíem exercit la santa hospitalitat, eren víctimes del primer pirata assedegat de sang innocent...

A l'expressar mon sincer condol al poble que ha perdut tan gran artista, crec fer-me interpretador de milions d'americans que beuen en les fonts de la cultura i de l'art europeus, però que detesten tota violència.

L'únic homenatge veritat que es podia fer a la memòria d'En Granados era cuidar dels seus fillets desvalguts. Iniciada amb tal fi una subscripció nacional, els Estats Units, responen a la crida de l'Excm. Embaixador d'Espanya, no deixaràn de contribuir considerablement amb donatius. De primer moment, el dia 7 de maig, en el mateix teatre *Metropolitan*, que havia vist el triomf de *Goyescas*, se celebrava un concert a benefici dels orfes Granados, el qual produïa una important quantitat. Prengueren part en dit concert els artistes més distingits: María Barrientos, Casals, Kreisler, Paderewski, Julia Culp, John Mc Cormack, i la música executada fou del tot escollida, comprenent obres d'En Granados.*

La temporada musical a Nova York ha terminat amb les representacions del *ballet rus* al *Metropolitan*. D'aquestes representacions, algunes han estat acollides amb entusiasme, com les *Dances del príncep Igor*, de Borodine, i *Soleil de nuit*, extret de *Snegourovitchka*, de Rimsky-Korsakoff; altres han promogut discussions, però al capdavant també han triomfat, com l'estrany *Ocell de foc*, de Stravinsky. L'èxit més gros de la *saison* ha estat *Petrouchka*, del mateix Stravinsky.

Dues estrenes importants han tingut lloc en el passat mes d'abril. El dia 9 s'executava per primera vegada la *Octava simfonia*, de Mahler, en el *Metropolitan*, sota la direcció de Leopold Stokovsky; prop d'un miler d'executants hi prengueren part, pertanyent

* Nostre corresponçal reproduïx íntegre el programa del concert en qüestió; l'omitim aquí, car ja el publicarem en el nombre anterior de la REVISTA, dedicat a En Granados.

al chor de la societat dels *Amics de la Música* i a l'*Orquestra Simfònica*, de Filadelfia. Una gran concurrència aplaudí l'obra, que s'imposa per sa grandiositat. L'altra estrena tingué lloc a Cincinnati: el 25 d'abril, l'*Orquestra de Cincinnati*, dirigida pel Dr. Kunwald, féu conèixer la *Simfonia alpina*, de Ricard Strauss. Ens diuen que és una obra de gran bellesa i inspiració; de fet, va ésser rebuda amb gran entusiasme. L'èxit es refermà en una segona audició, que tingué lloc el 4 de maig en el Festival de Cincinnati.

TH. GR.

Des de Roma

A última quinzena artística a la ciutat Eterna no fou pas de gran relleu, si bé no hi hagué dia sense festivals organitzats a l'impuls de la Caritat, per a consol dels pobres soldats cecs o mutilats, com també pels fillets orfes, viudes, etc.

N'hi hagué alguns organitzats per les colònies estrangeres; i en el darrer, efectuat en el *Teatre Comunal de l'Argentina*, a benefici de la Creu Roja portuguesa, hi prengué part el firmant d'aquesta lletra.

Assistiren al festival que ens ocupa, els embaixadors de totes les potències aliades, així com també les autoritats de Roma, molts senadors, diputats, i gran gentada. Es feren unes vint-i-cinc mil lires.

* * *

Aiximateix, per l'*Associació de la Premsa romana*, es donà un espectacle magnífic en el *Teatre Constanzi*, executant-se, de manera meravellosa, l'òpera *Nabuco*, de Verdi, que constituí un veritable aconeximent.

¿Qui hauria dit mai, que aquesta obra primitiva, escrita amb tanta senzillesa de procediments, i educats com som tots avui a una altra escola, ens havia d'emocionar?

El *Nabuco* fou la segona obra que escrigué aquell mestre genial i la primera fou *La Battaglia di Legnano*, i sigué un gran fracàs.

Remuntant-nos en aquell temps en què el convencionalisme predominava, veiem ja que Verdi en fugí tant com pot, buscant el camí més lògic. Aiximateix, des de llavors, demostrà posseir la línia grandiosa de l'*òpera dramàtica popular italiana*, enriquint-la de melodies apropiades, que si no estan harmonitzades amb aquella tècnica (diguem-ne filosòfica) de la nostra època, són per això nobles, ben concebudes, sense que es vegi mai que tingués de recórrer a estratagemes o mitjans artificials, com solen usar els mestres moderns italians, mancats d'inspiració. N'és una prova, el chor del primer acte, en el temple de

Salomó, i sobretot la plegaria del Gran Sacerdot, hermosa a tot ser-ho, acompanyada solament amb el violoncel·lo. Com també el chor dels encadenats ebreus en l'últim acte, el qual, a pesar de sa sorprenent senzillesa de construcció, produeix un tan gran efecte, que el públic se sent subjugat pel sentiment dramàtic de què està impregnat, tan en harmonia amb la situació, i esclata d'entusiasme.

Apart d'això, en aquests chors la poesia és tan plena de melangia de la terra anyorada, que la gent d'aquí hi vol trobar al·lusions a la patria irredent; cal recordar que quan Verdi escrigué el *Nabuco* la Italia estava dominada pels opressors; sempre, doncs, que el mestre podia, procurava posar en les seves obres una nota sentimental, que tingués la virtut d'inflamar l'esperit oprimat del seu poble, augurant dies millors, de santa independència.

Així, en aquest moment de perill, no té res d'estrany que aquests cànctics d'altres temps transportin encara a la gent nova d'avui a un deliri d'entusiasme patriòtic sense mida; també un xic justificat per la interpretació de les quatre centes veus mixtes que estaven identificades, en la representació de la qual parlem, per un mateix sentiment.

En el *Nabuco*, els personatges estan ben deliniats, plens de caràcter. Ja s'hi veu el mestre estudiós, serè, que en el curs de sa llarga carrera, procurà sempre perfeccionar-se. I si en els primers temps fou desigual, harmonitzant, a més, amb gran negligència, s'afinà sempre, sense mai trair la seva personalitat, fins que aconseguí produir obres tan completes, tan espontànies i colossals *per la seva teatralitat i inspiració* com l'*Aida*, i pel seu classicisme com el *Falstaff*.

L'execució que comentem, fou la més perfecte que mai s'hagi pogut sentir, i els artistes, escollits, posseeixen les millors veus adaptades per a aquella obra. Foren: la Cecilia Gagliardi (la gran Isolda del *Tristany*); la Fanny Anitua, el cèlebre bariton Galeffi, i l'assombrós baix d'Angelis; de tenor no n'hi ha. Tots quatre artistes de condicions vocals excepcionals. En mig de l'anarquisme que regna avui en l'art del cant, *que fins a Italia se n'és perduda la norma*, són, pot dir-se, quasi bé els únics que més s'acosten a la tradició.

El *Nabuco* fou concertat i dirigit pel mestre Mugnone, qui, pel seu temperament meridional i també per la intel·ligència, resultà el més indicat. Per l'última representació, dit mestre compongué un *Himne patriòtic*, dedicat als soldats que combaten. Malgrat la simpatia amb què fou acollida la idea, ai d'ell!, si en l'últim calderó no hagués fet sortir, com de sota terra, una colossal bandera nacional...

* * *

Una altra manifestació artística, més o menys enlairada, l'havem tingut en el *Teatre Morgana*.

S'han donat, en efecte, quatre representacions de la novíssima òpera del mestre Leoncavallo, qui en *tournee* patriòtica va visitant ciutats, acompanyat per un estol d'artistes, chors i orquestra, recollint cabals per a la Creu Roja.

L'obra porta per títol *Mameli*, personatge històric, que en el 1848, amb En Mazzini i En Garibaldi, portaren la revolució a Roma, on hi proclamaren la república. Dit Ma-

meli, era soldat, gran patriota i poeta. Fou l'autor del famós himne *Ai fratelli d'Italia*, posat en música per En Verdi.

Aquest cant està, val a dir-ho, en el cor de tots els italians, que al sentir-lo, s'exalten d'entusiasme patriòtic. Com a tonada, podríem dir que bé a ésser l'*Himne de Riego*; més la significació n'és ben diferent, perquè si el d'En Mameli agermana els cors d'aquesta gent, jo em recordo que quan erem petits, el meu pare, que Déu perdoni, ens deia sempre : « — Quan sentigueu allò de la reina vol corona, corona li darem, etc., etc., ja podeu correr a amagar-ho tot. » I així l'obra que porta el nom d'aquell pobre general Riego, que fou penjat en 1823 per ordre de Ferràn VII, arribà tan desacreditada fins a nosaltres, que se'ns ha fet antipàtica, perquè solament surt a relluir en temps calamitosos, de pertorbació nacional.

Tornant a l'òpera nova d'En Leoncavallo, podríem repetir ço que havem dit per En Mugnone : Ai d'ell, si l'assumpte no fos de tanta actualitat patriòtica! A més, essent-ne el fi absolutament benèfic, ningú quasi bé s'ha atrevit a discutir-la, si bé l'obra d'art no existeix pas. És pobre, és misèria : un enfilall de melodies sense caràcter, sense eficàcia, que no diuen res, que ja les havem sentides cent vegades. No hi cerqueu pas, tampoc, veritat dramàtica. Apareix, doncs, com cosa que ha nascut improvisada, impensadament, sense forma. Amb acompanyaments del temps de la picor, a base de sincopats, trèmols o arpeggiats; sense mai un conjunt de dues o tres veus, ni cap ritme interessant; amb l'absència absoluta de tot element polifònic, *Mameli*, de Leoncavallo, ens sembla, en veritat, una producció absolutament nul·la.

L'èxit, doncs, ha estat degut al sentiment patriòtic que la gent hi ha volgut trobar, així com també al seu fi benèfic.

* * *

En el *Teatre Quirino* segueixen triomfalment les representacions d'òpera còmica. Fins avui, el major èxit ha estat per la *Serva Padrona* d'En Pergolese; ve en segon terme l'òpera d'En Wolf Ferrari, *Il Segreto di Susanna*, l'alfa i l'omega, en podríem dir, de tota la història de l'òpera bufa italiana; puix si Pergolese és el més antic d'entre els millors compositors en aquesta forma d'art, Wolf Ferrari és el més novell.

La música d'aquest últim en el *Segreto di Susanna*, com ja en *Le Donne curiose*, és subtil, elegant, plena de color, de poesia i d'alegria; si bé no és pas gens original, puix s'hi troben fragments dissimulats que comencen amb Beethoven i acaben amb Vincent d'Indy.

És, En Wolf Ferrari, un admirable adaptador de les belles coses dels altres, que després instrumenta graciosament, segons les normes més clàssiques, aprofitant també les ensenyances o tendències de l'escola moderna.

En conjunt, és un treball magnífic, que el públic aplaudeix sempre amb gran convenciment.

* * *

Per a ésser fidel cronista de la vida musical de Roma, direm, també, que el *Teatre Adriano* ha inaugurat una temporada d'òpera amb una companyia d'artistes notables.

La primera obra representada fou la *Fedora* d'En Giordano, l'autor de l'*Andrea Chenier*, per debut del cèlebre tenor Ferdinando de Lucia, artista que fou predilecte d'En Mascagni per a cantar les seves òperes. Ja fa uns quants anys que vivia retirat del teatre, dedicat a l'ensenyança del cant en el *Conservatori de Nàpols*. La seva presentació fou ben acceptada pel públic, que li tributà gran homenatge d'afecte. De Lucia demostrà el que pot fer l'artista verament estudiós quan minven ses facultats.

Quatre foren, doncs, els teatres d'òpera que funcionaren en la última setmana.

No em queda res més per a dir, sols que en ocasió de complir cent anys de la mort de Paisiello, l'autor d'aquella joia sentimental que porta el nom de *Ninna pazza per amore*, es preparen festes d'art commemoratives.

No em serà fàcil poder donar més notícies musicals, *per ara*; car la festa de l'arbre fruïter s'acosta, i els nens del meu poble, que amb tant amor cuiden els fruiters dels carrers, protegint-los també perquè ningú els causi dany, tenen ma promesa de què no hi faltaré pas. Finida aquella festa ideal, ens trobarem, si els plau, a les festes de la Verge de Queralt, a Berga, per les quals el mestre Ribera n'escriu un Himne. Jo, a més d'alguna obreta religiosa de Mn. Viñas, hi cantaré l'inspiradíssim *Ave Maria* del distingit mestre de la Catedral de Vich, Mn. Lluís Romeu. L'estil, si és sever, és, a més, ple d'unció religiosa.

Bon istiu, doncs, per a tots, i fins la tardor, si a Déu plau.

FRANCISCO VIÑAS DE MOYA

Des de Suïssa

EN la meua darrera correspondència no vaig poder parlar dels quatre concerts simfònics Doret que tingueren lloc a Lausana, en el temple de Sant Francisco. Ara, doncs, tindrè un veritable plaer en ressenyar-los, car dites sessions foren d'un tal altíssim caràcter artístic, que atraguieren el *tout* Lausana musical.

D'entre les diverses importants obres executades, citaré la *Quinta* i la *Sèptima Simfonies*; l'*Obertura* de l'*Egmont* i l'*Aria* de *Leonora* del *Fidelio*, cantada, aquesta, per Mme. Debogis-Bohy. Fou tota aquesta música beethoveniana, executada superiorment.

De Bach figurava en els programes: *Concerto* en *mi major*, per a violí, orquestra i orgue (solista: Mr. A. de Ribaupierre); *Récitativu* i *Aria* de la *Cantata*, n. 82, per a cant, orgue i orquestra, i altres fragments de les *Cantates* ns. 53 i 68. La cooperació en la inter-

pretació de tals fragments, de Mr. de la Cruz-Froelich i de Mme. Debogis i Mlle. Philippi donà gran relleu a l'execució d'aquestes bellíssimes pàgines.

Haendel era també representat en els concerts amb el seu *X^a Concerto* i una *Aria* del *Messies*, i Wagner amb el *Preludi* del *Parcival*.

L'orquestra encarregada de l'execució del programa, fou la de Bàle, la qual, portada per Mr. G. Doret amb la seva acostumada mestria, féu veritables meravelles.

A Ginebra s'ha donat un concert, l'èxit del qual fou ben notable. Es celebrà en l'església de Sant Gervasi, dedicant-se tot el programa a la música suïssa. L'organitzador, que fou el ben distingit organista i mestre de capella del temple, Mr. E. Bonny, féu figurar en tal sessió bells cants de Jaques-Dalcroze, G. Doret, Reymond, E. Delaye i Rebberg; obres d'orgue d'E. Bonny, Barblan i Chaix, i, encara, un deliciós *Noël*, per a chor, del propi director, que obtingué un assenyalat triomf.

Prestaren el seu amable concurs en aquesta festa musical, Mme. Vautier-Rutty, l'excel·lent cantatriu i Mr. A. Kunz, baix, professor del Conservatori.

M. E. Bonny que es revelà, també, com a compositor de gran mèrit, té dret a totes les nostres felicitacions per la festa ben artística que ens oferí.

Altre sessió digne d'esment fou l'audició completa, a la catedral, de *Les Beatituds*, de César Franck, per chor, soli, orgue i orquestra. La direcció d'aquesta solemnia audició, fou confiada al mestre Otto Barblan.

En les tristes circumstàncies del temps present, fou una ben sortosa inspiració el donar a fruit al públic aquest gegantesc diàleg entre el chor terrenal i el chor celestial, presidits per la divina veu de Christ, dient al poble paraules de justícia i de pau.

Un públic nombrosíssim es congregà a Sant Pere per oir, devot i ple de fe i esperança, aquesta magnífica obra.

La interpretació fou excel·lent en tots sentits. L'honor principal recau a Mr. Barblan, car posà tot el seu cor en l'estudi de *Les Beatituds*. Bon *succès*, també, obtingueren els remarcables solistes Mme. Debogis, Bohy, Béchard, MM. Plamondon i L. de la Cruz-Froelich, als quals foren confiades les principals partícels.

Aprofitant l'ocasió de trobar-se convalescent (car fou mobilitzat al començar la guerra), el violinista Jacques Thibaud, acompanyat del pianista G. de Lausnay, vingué a Ginebra a donar diversos concerts, fent-se sentir també en les principals ciutats de la Suïssa romanda.

Feia molt temps que no havíem oït aquests dos grans artistes, i és per això que el públic els festejà llargament.

La *Sonata en re* i el *Rondó capritxós*, de Saint-Saëns; el *Concerto* de Mendelssohn; el *Poema*, de Chausson; una *Polonesa* de Chopin, i diverses pàgines de Liszt que figuraven en el programa, foren executats amb art admirable. En Thibaud per a complaure al públic, tingué d'executar de més a més, l'*Aria* de Bach i el *Preludi* en *sol menor* del propi autor, l'execució dels quals encantà veritablement a l'auditori.

Hem assistit també a una ben interessant sessió dedicada a la música i poemes d'Orient, la qual fou donada per Mme. Panthés, pianista, professora del Conservatori de Ginebra, i Mme. Kalfé del teatre *Antoine*.

Poemes d'amor traduïts del xino, del persa, del cambodge, i demés pobles orientals, i diverses altres obres procedents d'aquelles terres o amb elements indígenes, foren donades a conèixer a través d'una execució exquisida.

Rarament hem tingut ocasió d'oïr, per exemple, les obres ben originals, i plenes d'orientalisme de Balakirew, Liapounow, Liadow i altres, tocades amb tot el colorit desitjat; aquesta vegada, però, Mme. Panthés es mostrà una vegada més, en la interpretació justíssima d'aquella literatura tan característica, la gran artista que és, fent-se aplaudir llargament, principalment en una bella obra de Blanchet *Records de Turquie*. Fou en veritat; aquest concert, una sessió d'art pur.

Des de la guerra, l'orientalisme ha estat aquí a Ginebra força popularitzat. Música, literatura i altres manifestacions de l'art dels països d'Orient, posats de relleu amb motiu de l'actual lluita ha estat cosa bastant corrent entre nosaltres. Una d'aquestes manifestacions de les més interessants junt amb la que acabem de ressenyar, fou la que organitzà Mme. Chéridjian a benefici dels malhaurats armenis. En el programa de tal sessió musical hi figuraren diverses melodies, cants i chors d'Armènia.

Mme. Jaques-Dalcroze prestà el seu valuós concurs a aquesta bella festa de caritat.

Mme. Chéridjian, fou força festejada en l'execució de diverses pesses de Mussorgski i en una *Dança del Càucas*, ben característica.

Es feren sentir, a més, algunes cançons populars armenies recollides pel Rvnd. P. Komitas, i cançons populars espanyoles harmonitzades per G. Koeckert.

Mme. Dalcroze, l'exquisida cantatriu, obtingué com sempre, un gran èxit en les obres diverses que cantà.

A més, un chor armeni, format per a aquesta festa, cantà, sots la direcció de M. B. Kibaltchitch, alguns chors populars plens d'interès musical i de color local.

En fi, fou una bella festa.

La nova orquestra simfònica que recentment s'és format a Ginebra i que es proposa fer una tanda de concerts aquest estiu al teatre del *Parc d'Aigües-Vives*, acaba de donar amb èxit esclatant dos primers concerts que foren consagrats a la música russa, anant la direcció, respectivament, a càrrec de Mr. Kibaltchitch i del jove mestre Karjinski. S'anuncia que l'eminent pianista Vianna da Motta, serà el solista del vinent concert.

Se'ns diu que aquesta nova orquestra té el compromís de donar una sessió de música espanyola, figurant en el programa els nostres més il·lustres compositors.

Felip Pedrell, Albéniz i Granados figuraran en tal concert.

Aquesta alegre nova ens satisfà força, car a la fi podrem oïr a Ginebra la bona música espanyola d'inspiració veritablement noble i elevada.

LLUÏSA BOSCH I PAGÈS

Ginebra, juliol de 1916

Orfeó Català

AUDICIÓ ÍNTEGRA DE LES ESTACIONS DE HAYDN

L'èxit extraordinari assolit pel gran oratori de Haydn en els concerts de la Quaresma passada, feien desitjar una nova audició, i molts amics de l'ORFEÓ CATALÀ la demanaven insistentment. La preparació per als concerts amb l'*Orquesta Sinfónica*, de Madrid, no permetia accedir a semblants desitjos; mes, quan malhauradament la *tournee* de dita entitat degué interrompre's per malaltia del mestre Arbós, els nostres cantaires, lliures de compromís de moment, tornaren a obrir la partitura haydniana, i sense necessitat de repassar-la gaire — tan de gust l'havien cantada que no l'havien oblidada pas — es trobaren en estat d'interpretar-la un cop més i íntegrament.

La nova i única audició íntegra tingué, doncs, lloc en el *Palau de la Música Catalana*, el dia 27 de juny prop-passat, al vespre. Els executants foren exactament els mateixos que per la Quaresma: l'ORFEÓ, la massa orquestral, els solistes Srta. Fornells i Srs. Nadal i Griff, i el mestre Millet al davant de tot-hom.

La interpretació fou esplèndida per part de tots i cada un dels elements que hi prenen part. No cal entrar en detalls: tot absolutament va estar a la mateixa alçada, i tot-hom per un igual dintre de la tasca respectiva contribuï a l'èxit total.

Aquest fou grandíols. Creiem que a cada nova audició de *Les Estacions* la predilecció del públic per aquesta obra cabdal anirà en augment. Feia bo la nit de què parlem veure vibrar la sala en tot moment, malgrat la fatiga i la calor. L'art clàssic, l'art sà s'imposava; l'auditori gaudia plenament ses bel·leses sempre joves, sempre fresques, a despit del curs del temps, del canvi d'orientacions artístiques i de les exigències de la moda, a les quals ni la mateixa música pot substreure's.

CONCERT ORGANITZAT PER L'ESCOLA DE FUNCIONARIS D'ADMINISTRACIÓ LOCAL EN OBSEQUI ALS SENYORS INSCRITS A LA SETMANA MUNICIPAL

Com l'any passat, els organitzadors de la Setmana Municipal volgueren oferir una vetllada d'art als inscrits a dita reunió. Sol·licitaren, doncs, la cooperació de l'ORFEÓ CATALÀ, qui trià per a dita vetllada, celebrada el dia 8 de juliol al vespre, una bella toia de composicions corals que formaren un interessant programa. Totes foren xardorosament aplaudides, i algunes van haver de repetir-se per a no desairar l'auditori nombrós i selecte que omplia la gran sala del *Palau de la Música Catalana*.

Veus-aquí les obres executades per l'ORFEÓ: Primera part: *El Cant de la Senyera*, Millet. Cançons populars: *Cançó de Nadal*, *Sant Josep* i *Sant Joan* i *El Pardal*, Pérez; *L'Hereu Riera*, Cumellas Ribó. *Corpus*, Vidal Roda. *La Mort de l'escolà*, Nicolau.

Tercera part : *L'Emigrant*, Vives; *Himne de l'arbre fruïter*, Morera; *El Noi de la mare*, Nicolau; *Rondalla* de l'oratori *Les Estacions* (sopràn, Srta. Fornells; piano, mestre Salvat), Haydn; *Aria* (Srta. Fornells; orgue, mestre Comella) i *Al·leluia* de l'oratori *El Messies*, Händel.

Contribuí al lluïment de la festa la *Banda Municipal* de Barcelona, a la qual fou confiada la segona part del programa. Fou aiximateix aplaudidíssima i amb justícia, car sota la batuta del seu director, el mestre Lamote de Grignon, ha emprès un camí de renovació que no pot menys de complaure a tot-hom. Executà les següents obres : *Obertura de Les alegres comares de Windsor*, Nicolai; *Fragments* del tercer acte dels *Mestres cantaires*, Wagner; *Escena i dansa del foc*, de *Tassarba* (instrumentada pel Mtre. Lamote), Morera; *Rapsòdia hongaresa*, n. 2, Liszt.

L'ORFEÓ A MATARÓ

Organitzada per la *Unió Gremial* de Mataró, el dia 2 del passat juliol, la nostra Secció Choral féu una excursió artística a la formosa ciutat llevantina. Breus foren les hores passades en companyia dels bons mataronins, mes malgrat això, ben suficients per a poder-nos emportar un bell record de ses gentils atencions i de sa bona amistat prodigades i demostrada ben lliberalment en aquella tarda del nostre concert al *Teatre Clavé*.

No era pas la primera vegada que l'ORFEÓ CATALÀ visitava Mataró : pel març de 1899, les nostres tres seccions visitaren per primera vegada la ciutat, en la qual hi permanesqué tot un dia, donant a la tarda un concert en el *Teatre Euterpe* i cantant al matí en el temple de Santa Maria uns solemnes oficis. Novament, anys després, alguns elements de la nostra institució visitaren Mataró per a pendre part en els sufragis del Cardenal Vives. És, doncs, la bella ciutat llevantina, per nosaltres, ciutat de bons records i que estimem força corresponent al seu afecte, car, com se veu, no ens oblida pas.

El concert que anem a ressenyar, fou certament una solemnitat : l'espaiós i magnífic *Teatre Clavé* es trobava ja ple de gom a gom força temps abans de començar. La gentada, ansiosa, esperava l'hora de començar; ressonant a l'aparèixer el chor amb sa gloriosa Senyera a l'escena, una carinyosa ovació que es repetí a l'aparèixer a l'estrado el mestre Millet.

Cosa ben formosa és observar en tal moment el públic de les vil·les i ciutats foranes. Els rostres en aquesta ocasió són talment encantats; la vida llur sembla que es concentri únicament en ulls i orelles, prenent tots els visatges l'aspecte ingenuu d'aquells tan característics agrupaments de gent en els bells retaules catalans. No n'hi ha per menys : la vida gris, en general, d'aquelles masses es corprèn amb la idea de l'aconteixement insòlit que passa. Van a oir quelcom que els hi han dit que era extraordinari, i, ells, ingenuus, ho esperen confiats. I, al despertar de l'encantament sobtat que els produeix la novetat objectiva de l'espectacle i la dolçor d'una música nova per l'orella, però vella en llur carn i sang catalana, l'esclat formidable dels aplaudiments vibrants tradueix la sensació vigorosa que han experimentat fins suara.

Heus-el-aquí el valor de les nostres excursions : commoure, remoure el fons de l'ànima de les gentades camperoles, ben sovint absolutament esgarriades.

Veus-aquí el programa del concert:

Primera part : *El cant de la Senyera*, Millet; *Sota de l'olm* (popular), Morera; *Sant Josep i Sant Joan* i *El pardal* (populars), Pérez; *Cançó de breçol* (popular; sopràn sol, Srta. Fornells) Sancho Marraco; *L'Hereu Riera* (popular), Cumellas-Ribó; *La Mort de l'escolà*, Nicolau.

Segona part : *Cançó de maig*, *Voreta la mar* i *Santa nit* (Srta. Fornells, acompanyada al piano pel mestre Salvat), Borràs de Palau; *L'emigrant*, Vives; *El cant dels ocells* (popular; sopràn sol, Srta. Fornells), Millet; *Les Flors de Maig*, Clavé; *Negra Sombra* (balada gallega), Montes; *Himne de l'arbre fruïter*, Morera.

Tercera part : *Pregaria a la Verge del Remei* (Secció de senyorettes, acompanyada a l'armònim pel mestre Comella), Millet; *Corpus*, Vidal Roda; *O Magnum Misterium*, Victoria; *Credo de la Missa de Papa Marcel*, Palestrina.

Cada obra per si, fou un èxit espontani, tenint-se de repetir algunes de les cançons populars per a complaure el públic, qui, amb una percepció afinadíssima, sapigué ben distingir el valor propi de cada composició.

El mestre Borràs de Palau, fill de Mataró, es presentà a l'escenari, al final de les seves cançons, que cantà la Srta. Fornells, donant-els-hi gran relleu, essent, un i altre, objecte d'una carinyosa manifestació de simpatia.

Assistiren al concert, a més del mestre Borràs, els directors dels orfeons de Mataró, d'Arenys de Mar i de Canet, Rvnd. Molè, En Cló i Riera i En Tomàs Jover. A més, vegérem el mestre Sabater, del *Gran Teatre del Liceu*, el director de la *Banda Municipal de Mataró*, Sr. Coll, i altres professors mataronins.

En el segon intermedi del concert, la benemèrita *Unió Gremial* obsequià als choristes amb un berenar, i als mestres i Junta de l'ORFEO i personalitats assistents a la festa amb un exquisit refresc, durant el qual se canviaren amables frases de reconeixença entre l'entitat organitzadora de l'excursió i l'ORFEO.

L'afectuosa despedida que els bons mataronins tributaren a l'ORFEO CATALÀ coronà bellament aquesta festa d'art i germanor catalana.

A tot-hom el nostre més sentit agraïment. — I. F.

EXÀMENS DE FI DE CURS

Presidits pel mestre director de l'ORFEO, En Lluís Millet, i figurant, a més, en el Jurat, els mestres N'Emerenciana Werhle, En Vicents M.ª de Gibert i En Francesc Pujol, se celebraren el dia 20 de juliol els exàmens de la Secció de nois corresponents al finit curs de 1915-1916, de les diverses classes de solfeig i teoria de la música que sosté gratuïtament l'ORFEO CATALÀ sots la direcció dels distingits mestres Josep M.ª Comella i Joan Salvat.

Previs els corresponents exercicis teòrics i pràctics, el Jurat concedí les qualificacions de consuetut, d'acord amb el resultat obtingut per cada deixeble.

Vegí's l'ordre d'aquelles, corresponents als diversos agrupaments de les quatre seccions en que es divideix l'ensenyança musical que la nostra institució dóna als nois que figuren en la seva Secció coral.

Primera secció : Agrupament primer : Pere Marfany Micas, Manuel Buendía Sorribes, Miquel Malleu Ibáñez, Joà Monner Cots, *notable*. Francisco Valls Royo, Josep M.ª Alemany Olcor, Enric Malleu Ibáñez, Manuel Graell de Toro, Manuel Serena Matinero, *bo*. Francisco X. Mingall Andreu, *aprovat*. Juli Correa Salvà, *suspens*.

Agrupament segon : Antoni Vicià Vall, Ramón Bartomeu Hernández, Joà Batllori Fornells, Joà Mateu Corominas, *notabilíssim*. Joà Gené Pagès, Antoni Correa Salvà, Ramón Gené Pagès, Leocadi Navarro Costabella, Josep Llobet Charvet, Joà Romero Valero, *notable*. Joà Vara Riera, Ernest Julià Serra, *bo*. Joà Llobet Charvet, *aprovat*. Joaquim Vara Riera, *suspens*.

Segona secció : Francisco Rabassó Olcor, Josep Espert Ferrer, *notabilíssim*. Josep Cañizar Guardia, Isidre Ferrer Balmanya, Ramón Capdevila Carbó, *bo*. Pere Marin Serra, *suspens*.

Tercera secció : Lluís M.ª Millet Millet, Joà Estorch Llongarriu, *notabilíssim*. Josep Aliet Avellanet, *notable*. Enric Grau Llongarriu, *suspens*.

Quarta secció : Josep Valls Royo, Lluís Figueras Negre, *bo*.

Catalunya

BARCELONA

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA : GRACIELLA PARETO. — Aquesta diva eminent, tan festejada en el Liceu i en el Real, prengué una part importantíssima en el concert extraordinari que, a benefici de l'Alberc de Sant Antoni, va donar-se al Palau el 19 de maig. Acompanyada per l'orquestra, la Srta. Pareto va cantar amb delicat accent i just frasseig dues *aries* de Mozart, trets de *Il Flauto magico* i *Le Nozze di Figaro*; el *rondò* de *Lucia di Lammermoor*, i dues melodies de Grieg i de Sibella, que l'elegant auditori reunit aquella vetlla en el Palau li premià amb aplaudiment entusiasta.

L'Orquestra Simfònica de Barcelona, dirigida pel mestre Lamote de Grignon, cooperà al brillant èxit del concert, acompanyant, com hem dit, a la diva, i interpretant, a més, amb un art superior, la bella simfonia en *mi bemoll* de Mozart, la primera *suite* del pintoresc *Peer Gynt* de Grieg, el deleitos *Nocturn* de Borodine, i, per primera vegada en públic, *La Gran Pasqua Russa* de Rimski-Korsakow, tan plena de caràcter.

Fou, en resum, un concert notabilíssim, que deixà del tot complaguda a la nombrosa concurrencia que hi assistí.

ASSOCIACIÓ DE MÚSICA «DA CAMERA». — Veus-aquí els programes dels darrers concerts oferts als seus ja ben nombrosos associats, per l'entitat que ens ocupa:

Vuitè concert (7 abril : Orquestra de l'Associació dirigida per En Josep Rabentós) : *L'Egyptienne*, Concert en la, Rameau; *Concert n. 6*, Corelli; *Novelletten*, Gade.

Novè concert (a la memoria de N'Enric Granados) : S'executaren les següents obres de l'anyorat autor de *Goyescas* : *Valsos poètics*, *Dança en mi menor*, *Dança en do menor*, *Allegro de Concert* (F. Via, pianista); *El Tra-la-la y el punteado*; *El Majo tímido*; *La Maja dolorosa*; *Las currutacas modestas*; *Mañana era*; *Mira que soy niña*; *Llorad corazón, que tenéis razón*; *En vuestros verdes ojos*; *No lloréis ojos*; *Serranas de Cuenca* (Concepció Badia, soprà; Frederic Longàs, pianista); *Goyescas* : *Los Requebro*; *Coloquio en la reja*; *Quejas o La Maja y el ruiseñor*; *El Fandango del Candil* (Mercè Moner, pianista).

Desè concert (Joàn Massià, violinista; Vicents M. de Gibert, organista; Guillem Garganta, pianista) : *Sonata en mi bemoll*, Mozart (violí i piano); *Chacona* (violí sol), Bach; *Preludi i fuga en do menor*, J. S. Bach; *Estudi canònic i Bocet*, Schumann; *Fantasia en do major*, César Franck; *Processó de Kieff davant la porta dels marxants*, Mussorgsky (orgue); *La Follia*, Corelli; *La Précieuse*, Couperin-Kreisler; *Tempo di Menuetto*, Pugnani-Kreisler; *Aubade provençale*, Couperin-Kreisler; *Variations*, Corelli-Kreisler (violí amb acompanyament de piano).

Onzè concert (*Doble Quintet de l'Academia Granados*) : *Quintet en mi bemoll*, Beethoven; *Elisenda* (petita suite), Granados; *Adagi del nonet*, Spohr; *Aubades*, Lalo.

Dotzè concert (Orquestra de l'Associació) : *Serenada en sol*, Mozart; *Ouverture en si menor*, Bach; *Estival*, Chavarrí; *Melodías escoceses*, Gilson.

Cal endreçar, per de prompte, el més sentit elogi als directors artístics de l'Associació de Música «da Camera», per la llur traça en compondre els bells programes que acabem de citar, i cal, a més, felicitar, també, ben efusivament, als talentosos artistes que els interpretaren.

Mereix especial menció, entre els concerts que recordem, el dedicat a honorar la memoria de N'Enric Granados. La personalitat de l'autor de *Goyescas* quedà, mercès al concert en qüestió, ben acusada, ben dibuixada. El programa era compost, per altra part, amb gran encert, ja que figuraven en ell obres escrites en diferents moments de la vida del compositor que es tractava d'homenatjar.

El talent d'alguns distingidíssims deixebles del plorat mestre lleidatà aconseguí donar, val a dir-ho, el més viu relleu a les composicions que hem ja esmentat. Així Na Mercè Moner (una pianista distingidíssima), com Na Concepció Badia (que canta les *Tonadillas* del seu mestre amb agradívola intenció), com els pianistes Via i Longàs, foren, doncs, ben justament i ben sorollosament aplaudits.

Ens és ben grat parlar també dels dos destres solistes als quals fou confiat el bell programa del desè concert : En Joàn Massià i En Vicents M. de Gibert. El primer executà amb gran autoritat la coneguda *Chacona* del vell cantor, la bella *Sonata* de Mozart i les ja populars *gloses* del violinista Kreisler; i el segon (que amb tot i ésser de la casa no hem pas de deixar d'esmentar), tocà i registrà amb gran cura les produccions variadíssimes que figuraven en son programa, devent afegir, a més, una *Pastoral* de Bossi.

L'onzè concert anà a càrrec, com queda vist, del *Doble Quintet de l'Academia Granados*. I oïrem amb gran plaer l'*Elisenda* de N'Enric Granados. Veus-aquí, bellament exterioritzat, l'aspecte romàntic, somniador, delicadíssim de la personalitat del nostre anyorat amic.

Solament elogis hem també de dedicar a la valenta orquestra de l'Associació de Música «da Camera»

que dirigeix En Rabentós. Per cert que ens oferí, en el darrer concert d'aquest curs, una jollua producció del nostre amic N'Eduard López-Chavarri. És una pàgina bellament sentida, exquisidíssima, que fa gran honor a la delicada ploma del saborós contista i compositor que ens ocupa.

I acceptin, ara, els directors de l'Associació de Música «da Camera», de Barcelona, les nostres corals felicitacions per les belles sensacions d'art que durant el present curs han aconseguit proporcionar-nos. — X.

AGRUPACIÓ D'AMICS DE LA MÚSICA (Concerts desè, onzè, dotzè i segon concert extraordinari). — Els tres últims concerts ordinaris d'aquesta agrupació tingueren lloc els dies 25 de maig, 15 de juny i 7 de juliol, ajustant-se als següents programes:

Concert desè: *Quartet en fa*, Ravel. Pesses per a piano sol: *Scherzetto*, Vincent d'Indy; *Impromptu* Fauré; *La plus que lente* i *Toccata*, Debussy; *Scherzo-Vals*, Chabrier; *Quartet en sol menor*, op. 10, Debussy.

Concert onzè: *Quartets en la menor*, en *fa major* i en *la major*, op. 41, Schumann.

Concert dotzè: *Quartet en sol*, n. 12, Mozart; *Quintet en la*, op. 114, Schubert; *Quartet XI*, en *fa menor*, op. 95, Beethoven.

El Quartet Renaixement interpretà excel·lentment, com de costum, les obres que tenia encomenades, sobressortint potser en dues de caràcter i procediment tan oposats com són els *Quartets* de Beethoven i de Debussy; els ardits joves que han donat ja mantes sessions memorables, terminen brillantment el present curs. Esperem aplaudir-los novament i sovint el curs vinent.

Les composicions per a piano sol i la part de piano del *Quintet* de Schubert anaren a càrrec del jove concertista En Guillem Garganta, en qui poguérem reconèixer belles qualitats i una serietat que el portaran sens dubte a ocupar un lloc distingit entre l'estol de nostres artistes; rebí el nostre sincer aplaudiment. No oblidem a En Pere Valls, contrabaix, molt ajustat en l'esmentada obra de Schubert.

El segon concert extraordinari, celebrat el dia 30 de juny, fou un bell recital de piano confiat a En Blai Net, i de cançons interpretades per N'Andreua Fornells, acompanyada per N'Antonia Sancristòfol de Folch.

En Net es presentà, potser amb més evidència que altres vegades, com a concertista de gran volada i de ben dibuixada personalitat, dintre de la tradició del seu mestre, el gran Vidiella. Fou molt aplaudit en la primera part, en la qual executà la *Sonata en fa* de Mozart, i el *Concert italià* de Bach, però encara ho fou més en la tercera part, en la qual encara es presentà més ventatjosament amb les següents obres: *Romança*, Vidiella; *Barcarola*, Fauré; *Novel·leta*, Schumann; *Nocturn*, n. 8, i *Balada*, n. 3, Chopin.

N'Andreua Fornells fou també molt festejada per la selecta concorrencia, participant del seu èxit la Sra. de Folch, la qual fou una acompanyant model. La gentil cantatriu cantà, amb el peculiar encís que sab donar a ses interpretacions: *Rosa de barda*, *Margarideta filant* i *Tu ets el repòs*, de Schubert; *Tre giorni son che Nina*, de Pergolese; *En la solitud del bosc*, de Brahms; *Voreta el riu*, de Fauré; *La Nuvia*, de Lambert; *Marineta*, de Jaques Dalcroze; i prova del seu èxit és la repetició a que degué accedir, de les cançons esmentades de Pergolese, Fauré i Jaques Dalcroze.

En els sis mesos que porta d'existència, l'Agrupació d'Amics de la Música ha donat proves d'una

vitalitat que fa tenir grans esperances per a l'esdevenidor; la mateixa fe artística, el mateix entusiasme hem pogut observar en els artistes executants com en el nucli de socis. Ara, un cop complert amb la major esplendidesa ço que modestament ens fou promès a l'ésser fundada l'*Agrupació*, se'ns anuncien grans canvis, eixamplament d'horitzons per als curs vinent. Amb goig acollim la nova que ens dóna la Junta directiva, i no dubtem de sa felicitat realització. No deixarem d'informar els nostres llegidors del nou tom que donarà la jove entitat, així que concreti sa futura orientació. — A.

FESTA DEL RITME I DE LA DANÇA. — Aquesta agradosíssima festa que invariablement celebra tots els anys, a fi de curs, l'*Institut Català de Gimnàstica Rítmica*, es donà enguany el dia 21 de juny, oferint un programa ple de varietat i de bon gust, en la interpretació del qual els deixebles del mestre Joàn Llongueras posaren de manifest, novament, en l'execució d'originals demostracions i interpretacions plàstiques, totes elles ben remarcables, l'ensenyança rítmica creada pel professor suïç Jaques Dalcroze, i implantada a Catalunya, com tot-hom sab, per l'exquisit artista abans nomenat.

Dividida la sessió en tres parts, mostrà la primera d'elles solament l'aspecte educador de dita ensenyança, i, malgrat llur caràcter pedagògic, els exercicis realitzats mantingueren desperta l'atenció de l'espectador sense el menor defalliment.

En la segona part, dedicada a les cançons i jocs d'infants, hi prengueren part els alumnes del referit Institut, els de les *Escoles del Districte II* i els de l'*Escola Choral de Terrassa*. Les cançons interpretades eren totes originals del mestre Llongueras, i sobressortiren, per llur caràcter, inspiració i gracia, les nomenades *La cabra i el llop*, *Quan jo vaig al camp*, *Lo que canten els ocells* i *El Civerer*. Amb l'aplicació d'aquestes obretes originals catalanes, el mètode dalcrozià pren ja un caràcter del terrer que el fa molt més simpàtic al nostre esperit, i és ço que des de la primera temptativa d'En Llongueras a Terrassa vinguérem demanant pel feliç desenrotllament del nou mètode a casa nostra.

No obstant, tot un altre ideal resplendeix en les interpretacions plàstiques que completen dita ensenyança. Aquí, la imaginació pren una volada que ens porta a les regions de l'art més noble i refinat. Entrem ja en el domini de la dança; però cal entendre la dança sota l'aspecte seu més superior, on el moviment i el gest s'uneixen de la manera més perfecte i més fidel amb la música, exposant plàsticament tots els matisos d'expressió, de dinàmica i de rítmica, que avaloren la bellesa d'aquest art. És, doncs, per sa musicalitat absoluta que s'imposen les dances i les interpretacions plàstiques creades en l'escola d'En Dalcroze, i per això la seva presentació, absenta de tota sensualitat, és un puríssim goig per a l'esperit.

Recordem les justes interpretacions de la *Invençió*, a dues veus, de Bach, i de la *Fuga*, a tres veus, de Haendel, on els valors dels sons són amidats de la manera més fidel per cada part respectiva en el desenrotllament de llurs evolucions, les quals es fonen sempre dintre l'admirable conjunt dels dançarins. En la *Marxa fúnebre* de Mendelssohn, així com en el *Vals* de Chopin, la teatralitat dels agrupaments pren més relleu; però no arriba a la fusió sorprenent que trobem en les dances de l'òpera *Alceste*, de Gluck, i és que ací la música, escrita a propòsit per a acompanyar la dança, ofereix de la manera més natural el cadenciós ritme que imposa el gest dolçament. Per la persistència del ritme seu i del compàs, també es

presta d'una manera ben feliç la delitosa composició de César Franck, *Les dances de Lormont*. Aquesta pessa amb la unió de les veus, que interpretaren les noies de l'ORFEO CATALÀ, produí l'efecte més encisador, i feia pensar en moltes belles coses que podrien realitzar-se en aquella sala amb els diversos elements que tots coneixem, conjuminats amb savia destresa.

Un atractiu no menys poderós exerciren sobre l'auditori els nombres del programa encomenats a les Srtes. Neus Garí, Ivonne Bellier i Conxita Ors. La primera, en la interpretació plàstica de la romança *L'esgarriada* de Mendelssohn, va moure's graciosament i amb un ritme justíssim que subratllava l'expressió de la música com no es pot desitjar millor. Igualment podem dir de la Srta. Bellier en l'*Arabesque* de Debussy, que és una de les pessas modernes que més bé s'adapten a les susdites interpretacions. Per fi, la Srta. Ors, a la que fou encomenada la interpretació del *Preludi* de Rachmaninow, secundada per un agrupament de joves del mateix Institut, sobressortí en l'expressió del gest, oferint a l'admiració de la sala una varietat de *poses*, a qual més justa i expressiva.

No oblidem de consignar que la interpretació musical de tota aquesta tercera part, així com l'acompanyament de les cançons d'infants, fou encomenada a l'intel·ligent pianista Joan Gibert i Camins, la bona tasca del qual merescué generals elogis.

L'èxit, doncs, assolit per la festa d'enguany, ha d'afalagar força a l'*Institut* i al mestre Llongueras, sobretot, pel resultat brillantíssim que les seves ensenyances estan donant ja avui a casa nostra. — S.

CURS SUPERIOR DE CANT GREGORIÀ. — El distingit col·laborador de REVISTA MUSICAL CATALANA, P. Gregori M.ª Suñol, O. S. B., els estudis especialitzats del qual en el cant gregorià són de tots ben apreciats, acceptà la invitació que li va fer l'*Associació gregoriana de Barcelona* per a donar un Curs Superior de Cant Gregorià, el qual tingué lloc a la sala d'assaigs de l'ORFEO CATALÀ, del 4 de maig al 8 de juny, a raó de dues lliçons setmanals, assistint-hi assiduament una nodrida concurrencia de deixebles, no sols clergues, sinó també seglars i senyoretes.

En dotze lliçons distribuí el P. Suñol la matèria, a tractar en la següent forma: I, *Historia del Cant Gregorià*; II, *Notació musical gregoriana*; III, *Modalitat gregoriana*; IV, *El ritme gregorià (explicació solemense)*; V, *Desenvolupament del ritme*; VI, *El ritme i el compàs*; VII, *El ritme gregorià i el ritme llatí*; VIII, *Anàlisi rítmics gregorians*; IX, *Plàstica del ritme*; X, *Altres teories del ritme gregorià*; XI, *El Cant Gregorià i la música concertada*; XII, *El Cant Gregorià i l'altra música en l'església*.

La tasca, com se veu per aquesta enumeració de temes, era ben feixuga, suposant un gran treball de preparació. Amb la tradicional paciència benedictina anà preparant-se el P. Suñol, i més que amb paciència podem dir amb amor, car en la qüestió gregoriana hi té posat el cor, comprenent sa transcendència artística i molt més espiritual. No cal, doncs, dir l'alt interès i el valor educatiu que tingueren semblants lliçons donades per una persona tan competent; a més, per si quedava algun dubte, donada la dificultat de les qüestions estudiades, després de cada lliçó s'entaulava entre mestre i deixebles animada conversa, per cert ben profitosa.

En la impossibilitat de reproduir en les planes d'aquesta REVISTA totes les ensenyances del P. Suñol, i esperant per altra banda que aquest es decidirà a publicar íntegre el curs donat, ens és grat, no obstant,

publicar en aquest número la darrera lliçó que, sense inconvenient, pot ésser desglosada de les altres; del valor que ella té, prou se'n farà càrrec el qui la llegeixi atentament, deduït de sa lectura el valor total del curs.

La nostra enhorabona al benivolgut P. Suñol, a l'Associació gregorianista i als constants concorrents al Curs Superior de Cant Gregorià. — A.

AUDICIÓ MILLAT-REQUESENS. — El dia 30 del passat mes de maig, En Joàn Salvat presentà, en el Saló de sessions íntimes del *Palau*, dos gentils deixebles seus: En Joàn Millat, que ja havíem sentit altres vegades, i la nena Montserrat de Requesens. En Millat executà els estudis pintorescos, intitulats *Cerdanya*, de D. de Séverac; Na Montserrat de Requesens tocà algunes produccions de J. S. Bach, Haendel, C. Cui, Mel-Bonis i Debussy, i el mestre Salvat i el seu ben estudiós deixeble Millat interpretaren, per a començar, els jolius *Quadros d'Orient*, per a piano a quatre mans, de Robert Schumann.

Així la nena Requesens com En Joàn Millat tocaren amb força traça les obres que figuraven en llurs programes. No cal dir que els suggestius *Quadros d'Orient*, de Schumann, foren també molt ben dits. I el públic, nombrosíssim, aplaudí força.

SALA MOZART: ASSOCIACIÓ MUSICAL DE BARCELONA. — El concert 269, celebrat el 21 de maig, donà ocasió als associats d'aplaudir de nou al *Trio Soler*, que ha sofert només el canvi d'ésser substituït el professor Josep Soler, en la part de violoncel, per la Srta. Lluïsa Alsina. Començà dit concert amb l'audició del *Trio*, op. 8, de Brahms. En aquesta obra de joventut s'inicia ja la tendència de l'autor en agermanar l'esperit clàssico-romàntic amb el modern; sobressortint, d'una manera especial, l'esperitós *scherzo*, ple de vivesa, i amb un deix popular en el *trio*, que enamora, així com l'admirable *adagio* que desperta intensa emoció.

En la segona part, el jove violoncel·lista Manuel Soler, acompanyat al piano per la Sra. Barella, interpretà una *Sonata* de Haendel i un *Rondó* de Dvorak, que li valgué bons aplaudiments. En Soler treu de l'instrument un bell to i maneja l'arquet amb gest elegant. En els passatges de mecanisme, l'afinació no és a vegades prou fidel, però canta en els passatges lents amb justesa i expressió.

Posà fi a la sessió, el *Trio*, op. 64, de Sinding, donat per primera vegada, com també l'esmentat *Rondó* de Dvorak; oferint ambdúes obres un interès molt relatiu.

Pocs dies més tard, féu la seva presentació, en la mateixa sala, l'*Orquestrina* de l'Associació Musical, dirigida pel mestre Joàn Lambert. És un conjunt molt nombrós de jovincels, on hi figuren també decidides i agraciades senyoretes, tots plegats plens d'ardor pel diví art que conreen.

El repertori clàssic hi estava representat per algunes composicions ja conegudes de Haendel i de Rameau, junt amb el *Concerto en re* de Tartini, que interpretà d'una manera brillant el jove violinista Alfred Quer, i una aria de Bononcini, admirablement dita per la Srta. Fornells. Els moderns autors hi eren representats per Florent Schmit, amb una poètica pàgina nomenada *Soir* que delità verament a l'auditori; Debussy, amb sa *Dança sagrada*, la part d'arpa de la qual fou executada amb força pulcritut per la Srta. Cortinas; i Lambert, amb una delicada composició intitulada *Melangia* i la

visió *La Mare de Déu*, plena de sabor popular, que la Srta. Fornells cantà dintre el més pur estil.

No cal dir l'acolliment xardorós que alcançaren totes les pessas per part de l'auditori, el qual felicità als simpàtics col·laboradors de tan remarcable concert, i d'una manera especialíssima al mestre Lambert i als solistes expressats.

El dia 6 de juliol es donà la segona sessió del cicle Brahms, interpretant-se el *Trio en do menor*, op. 101; el *Trio*, op. 40, i el *Quartet en la major*, op. 26. El segon *Trio* esmentat, escrit per a piano, violí i trompa, no s'havia fet sentir encara a Barcelona. És una obra molt bella, impregnada d'un sabor de natura que plau extraordinàriament. La sonoritat de la trompa unida a les del piano y violí obté unes coloracions molt originals, resultant un conjunt ple de brillantor. Els interpretadors d'aquest *Trio*, Srs. Buxó (piano), Quer (violí) i Bonell (trompa), foren objecte de vives demostracions de simpatia per part de l'auditori, que els escoltà amb la més viva complacència. Els Srs. Ribas (viola) i Soler (violoncel) cooperaren a l'execució de les obres restants, que foren rebudes amb iguals aplaudiments. — S.

RECITAL FERRÀN ARDEVOL. — En Ferràn Ardèvol donà, el 22 de prop-passat maig, una audició integral de *Goyescas*. Els beneficis d'aquest concert havien d'ésser destinats, segons el propi concertista, a la subscripció iniciada per l'ORFEO CATALÀ a favor dels fills del plorat mestre Granados. La idea d'En Ferràn Ardèvol fou, per tant, infinidament delicada i cal aplaudir-la.

A més de les *Goyescas*, l'artista que ens ocupa executà les següents obres: *Le Cèdre*, César Cui; *Pastoral*, Glazunow; *Intermezzo*, Borodine; *Perludi i Fuga*, Max Reger.

El públic, poc nombrós, que anà a oir a En Ferràn Ardèvol, no es cansà pas d'aplaudir-lo.

RECITAL UDINA. — Va celebrar-se aquest recital de piano, el diumenge 18 de juny, davant d'una sala plena. Els auditors festejaren amb insistents aplaudiments el polít treball del noi Udina, deixeble de la professora Onia Farga, el qual es distingí en la interpretació d'un nodrid programa compost d'obres diverses de Haendel, Beethoven, Chopin, Chaminade, Albéniz, Schumann, Schubert i O. Farga. El novell concertista va haver de repetir l'*Impromptu en la bemoll* de Schubert, tocant encara, fora de programa, una altra composició.

SEXTET «IBERIA». — El dia 21 de juny prop-passat tingué lloc a la *Sala Mozart* una escollida sessió musical organitzada pel mestre M. Burgés, el qual féu la presentació del sextet *Iberia*, que estudia sota sa direcció artística, compost de flauta, oboè, clarinet, fagot, trompa i piano.

El programa interpretat fou el següent: *Pastoral*, Pierné; *Minuet*, Pessard, i *Presto*, Hermann (quintet d'instruments de vent). *Serenata trovadoresca*, Burgés (quintet i piano). *Allegro*, *Larghetto* i *Gavota*, Thuille (sextet) i *Quintet*, Beethoven (oboè, clarinet, fagot, trompa i piano).

Totes aquestes obres foren curiosament executades i molt aplaudides per la distingida concurrència, especialment la *Serenata* del mestre Burgés, força interessant per sa musicalitat i son caràcter descriptiu. Aquesta composició, segons deia el programa, fou estrenada l'any 1907 a Colonia amb ocasió de celebrar-s'hi la festa dels jocs florals.

PALAU DE BELLES ARTS. — El dia 11 de juny es va donar altre concert extraordinari per la *Banda Municipal*, que, igualment que els anteriors, es vegé favoregut per una gran concurrència. En ell es repetiren, amb el mateix èxit que en el concert d'abril, el formós *Himne al·legòric* del mestre Nicolau, i la brillant escena i dansa del foc de *Tassarba* del mestre Morera. En primera audició es donaren, a més, la pantomima de *Las Golondrinas* del malaguanyat Usandizaga, i la *Rondalla aragonesa* d'En Granados, instrumentada pel mestre Lamote. Ambdúes obres produïren molt efecte, demanant-ne el públic amb gran insistència la repetició. El concert, que començà amb dues pàgines de Wagner (obertura de *L'Holandès errant* i *Encantament del Divendres Sant* de *Parsifal*), terminà amb la popular *Rapsòdia hongaresa*, n. 2, de Liszt, inclosa a petició en aquest programa.

L'èxit assolit per la nostra *Banda* refermà el mèrit de la mateixa, que tant ha guanyat sota la direcció de l'intel·ligent mestre Lamote de Grignon.

SALA GRANADOS. — El diumenge, 9 de juliol, donà un recital en aquesta sala En Juli Pons, deixeble predilecte del mestre Granados, que havia guanyat en el darrer curs de l'*Academia* dirigida pel plorat músic, el Gran Premi extraordinari-Medalla d'or. El jove Pons reuneix, certament, condicions immillorables de pianista, i en l'execució del difícil programa que oferí a l'auditori, aquest pogué avalorar els mèrits del novell concertista, al qual esperen, sens dubte, èxits més positius i sorollosos.

Vegí's, ara, les obres que trià En Pons per a executar en sa primera prova: *Fantasia cromàtica* i *Fuga*, de Bach; *Sonata*, op. 13 (patètica), de Beethoven; *Impromptu*, núm. 2, op. 36; *Balada*, op. 52, i *Nocturn*, op. 15, núm. 2, de Chopin; i *Dans le bois* (estudi), de Liszt.

ORFEO GRACIENC. — Amb motiu de la inauguració del nou estatge on ha quedat instal·lada aquesta estudiosa corporació, situat a la Rambla del Prat i carrer de Bretón de los Herreros, 34 i 36, en el local que fou *Casino del Bosc*, que per la seva amplitut i recomanables condicions ofereix a l'esmentada entitat unes majors facilitats per a millor desenrotllar la seva actuació, ja ben intensa, celebrà dit *Orfeo*, els dies 23, 24 i 29 de juny prop-passat, les festes amb que siguié aquella solemnitzada.

Plena a vessar estava l'espaiosa sala d'actes la tarda del dia de Sant Joan, quan el president de l'*Orfeo*, Sr. Sanganís, després d'un breu i encertat discurs, cedí la paraula al mestre Lluís Millet, qui féu una magnífica dissertació, estudiant amb l'autoritat que indiscutiblement li és reconeguda, des de l'origen de les entitats corals de Catalunya, fins a l'actuació, avui, dels orfeons i de l'obra constructiva que vénen realitzant.

Una xardorosa ovació acollí les darreres paraules del mestre, qui correspongué als «visques a l'ORFEO CATALÀ!» amb un potent «visca l'Orfeo Gracienc!»

Seguidament tingué lloc un concert, dedicat integralment a la Música Choral Catalana, en el que hi prengueren part les tres seccions de l'esmentat *Orfeo*; transcorregué en mig d'un entusiasme indescriptible, veient-se obligats els orfeonistes a *bisar* un considerable nombre de composicions, entre elles la delicada *Pregaria a la Verge del Remei*, d'En Millet, la qual fou acompanyada a l'harmònim pel mestre Eusebi Deniel, accedint als reiterats precés de la concurrència.

La festa que tingué lloc la revetlla de Sant Pere, que devia començar amb un parlament del mestre Lamote de Grignon, qui, per un lamentable contratemps no hi pogué assistir i excusà per carta la seva absència, consistí en una audició de sardanes a càrrec de la cobla *La Principal*, de Cassà de la Selva.

S'executaren, entre altres, *Festívol*, del mestre Pujol, i es donà la primera audició de les següents: *Garlanda*, Bort; *Festa de garbers*, Balcells; i *Gracienc*, Serra; aquesta darrera, del reputat compositor, dedicada a l'*Orfeó Gracienc*.

Finalment, el dia 29, a la tarda, tingué lloc una festa dedicada a la secció d'infants, que començà amb la lectura d'una exquisida poesia expressament escrita pel llorjat poeta Emili Guanyabéns, a la que correspongueren els petits fent-li ofrena d'un ram de ginesta.

No hi ha que dir que els «homes petits» i les «petites dones», segons la frase del poeta, s'explaiaren joiuos de veure's els protagonistes de la festa, si bé s'ha de reconèixer que en l'execució del programa, la primera i tercera part del qual omplien, no van tenir res de *petits*. Se'ls va obsequiar amb berenar i una sessió de putxinel·lis que va fer les seves delícies.

I ara només ens cal felicitar a l'*Orfeó Gracienc*, mestres i cantaires, desitjant-los perseverància per a seguir el camí que s'han emprès tan encertadament i amb tant coratge. — C.

FESTA DE GIMNÀSTICA RÍTMICA. — El dia 30 de juliol, a la tarda, el mestre Joan Llongueras i un nombre escollit de ses alumnes foren amablement invitats per l'*Orfeó Gracienc* per a celebrar en son estatge una sessió de gimnàstica rítmica amb l'especial objecte de donar a conèixer als senyors socis d'aquesta entitat choral el nou sistema d'educació musical pel ritme, del qual se n'és fet el mestre Llongueras l'infatigable apòstol.

El programa de la festa constava de dues parts, llegint en la primera el mateix mestre una notable conferència, en la qual desenrotllà el tema: *L'Educació pel Ritme d'En Jaques-Dalcroze: manera d'implantar-la en les nostres institucions musicals populars de cultura*. L'interès de la matèria tractada i l'elocució persuasiva i elegant d'En Llongueras, portaren el convenciment a l'auditori i a més l'entusiasme, que es traduí en una xardorosa ovació.

L'entusiasme no minvà amb els exercicis i demostracions, així com amb les interpretacions plàstiques de composicions musicals (Händel, Gluck, Chopin, Mendelssohn) que el grup d'alumnes realitzà en la segona part, amb la mateixa cura, amb el mateix afany de perfecció de sempre. Fou una bella festa.

ACADEMIA DE LA JOVENTUT CATÒLICA: SESSIÓ DE CLAUSURA DE L'EXPOSICIÓ «PRO SAGRADA FAMÍLIA». — Aquesta sessió, que revestí un caràcter d'agradívola intimitat, constà de dues parts: la primera, literària; la segona, musical. Aquesta segona part consistí en un recital de cançons a càrrec de la Srta. Pilar Roca, de l'ORFEÓ CATALÀ, acompanyada al piano pel mestre Joan Salvat. Amb bella dicció i bell sentiment, la Srta. Roca desempenyà son comès, mereixent forts aplaudiments, que es feren extensius a son acompanyant, havent de repetir alguna de les composicions cantades. Aquestes foren: Cançons populars: *El Sant rosari*, *Les Set paraules*, *La Pastora*, *El Cant dels ocells* i *Bella companyia*;

Bella flor, Mn. Josep M.ª Cogul; *L'Espiga i la rosella*, Vicents M.ª de Gibert; *El Rei de Tule i Prop de l'amat*, Schubert; *De les patries que hi ha al món*, Millet.

SALUD SPORT CLUB. — Veus-aquí el programa de l'interessant recital de piano que la Srta. Càndida Costa donà, la tarda del dia 11 de juny, en l'elegant teatret del *Salud Sport Club*: *Polonesa en mi bemoll*, *Estudi en sol bemoll*, *Nocturn en re bemoll*, *Balada en la bemoll*, Chopin; *Rondó capritxós*, Mendelssohn; *Polonesa*, n. 2, Liszt; *Chor de les filadores del Vaixell fantasma*, Wagner-Liszt; *Rapsòdia*, n. 6, Liszt.

La Srta. Càndida Costa és, certament, una pianista distingidíssima. Ardidesa, comprensió de la música, res li manca, en veritat, per arribar a ésser una excel·lent, una brillant pianista. Ho demostrà plenament en el recital que ens ocupa.

La Srta. Costa fou insistentment aplaudida, i tocà dues obres fóra de programa: *Serenata*, de Malats i *Evocación*, d'Albéniz.

L'ECO DE CATALUNYA. — Havent-se traslladat aquesta entitat coral a l'important casino *El Progreso* (Pons i Gallarza, 50, Sant Andreu); a fi de poder donar més amplitut a ses tasques artístiques i major desenrotllament a les classes gratuïtes de música per als nois i noies de la barriada, el dia 23 d'abril, diada de Sant Jordi, efectuaren dites entitats una gran Festa Inaugural i de Germanor. De la primera part del programa se n'encarregaren alguns socis d'*El Progreso*, representant amb molt bon gust les comedies *Viatge de boda*, d'En J. Capdevila, i *La Festa dels ocells*, de N. I. Iglesias; la segona anà a càrrec de *L'Eco de Catalunya*, que dirigeix el mestre Sr. Comella.

El dia 28 de maig, amb motiu de la benedicció de la bandera del Sometent de Sant Andreu de Palomar, la secció de senyoretes de *L'Eco de Catalunya* cantà, durant la celebració de la missa, la *Pregaria a la Verge del Remei*, d'En Millet; i durant el convit, amablement ofert pel senyor Marquès d'Alella en obsequi a les autoritats i personalitats assistents a l'acte que ens ocupa, les tres seccions de *L'Eco de Catalunya* cantaren *Els Xiquets de Valls*, d'En Clavé, *Primavera eterna*, d'En Morera, *Montanyes regalades*, d'En Barberà, i *Patria Nova*, de Grieg (la darrera composició fou cantada junt amb la banda *Lira Martinense*).

Tant els choristes com els mestres foren objecte de moltes felicitacions. — J. R.

El dia 18 de juny donà aquesta corporació el primer Concert d'enguany, en obsequi als seus socis protectors, al Casino (*El Progreso*) a l'ensems estatge de dita entitat, cantant amb molta afinació, les tres seccions de què es compon aquesta societat coral, un bell aplec de composicions i cançons de la terra, sota la direcció del seu mestre En Josep M.ª Comella amb la cooperació del chorista Sr. Viñas, que acompanyà al piano les composicions de la secció de senyoretes.

A prec de la nombrosa concurrència tingué de repetir-se *Els Vaillets* d'En Martínez Imbert (primera audició), la *Gran Jota aragonesa*, d'Alvira, i *Cançó de nois*, de Grieg, essent molt felicitats mestre i choristes pel seu delicat treball i constància.

ORFEÓ MONTSERRAT. — El dia 30 de juliol, al vespre, aquesta societat choral organitzà un concert en obsequi als seus socis protectors; en ell donà proves dels avenços que va realitzant i que la portarà temps a venir a ocupar un lloc distingit entre els orfeons de Catalunya, mercès a la fe i constància dels cantaires i a la intel·ligència artística del seu director En Fèlix Ràfols i Ràfols.

El programa executat era ben escollit, comprenent obres tant per a chor mixte com per a chor de senyoretes i de nois, de Bach, Haydn, Victoria, César Franck, Mas i Serracant, Sancho Marraco, Ràfols, Pecanins i Granados (Eduard). Moltes composicions foren tan favorablement acollides, que degueren ésser repetides per a fer cessar l'insistent aplaudiment de la concurrència que omplia de gom a gom la sala del *Centre Moral Instructiu de Gracia*; mereix especial esment l'esplendorós *Al·leluia* de l'oratori *La Creació*, de Haydn.

En la segona part, el director de l'*Orfeó*, Sr. Ràfols, donà un recital de piano, interpretant obres de Bach, Mendelssohn, Chopin i Granados, lluint ses belles qualitats de concertista, que li valgueren l'ésser llargament ovacionat.

CENTRE MORAL OBRER DEL POBLE NOU. — A benefici de les obres culturals del *Centre*, celebrà aquesta entitat, el dia 9 de juliol, al vespre, un festival que reuní, en el local de l'*Ateneu Regionalista*, cedit galantment, un nombrós públic.

Prengueren part en la festa l'*Orfeó Infantil* de l'*Ateneu*, que dirigeix En Joan Duràn, el qual executà diverses cançons amb gestes; les Sres. Miracle Manresa i Angels Esquerdo, de l'ORFEÓ CATALÀ, que, acompanyades de la seva professora, la distingida mestra del propi ORFEÓ, N'Emerenciana Werhle, cantaren respectivament composicions de Narcisa Freixes, Gounod, Puccini, Alió, Bartoli i Verdi, i l'*Esbart Català de Dançaires* que oferí un bell ramell de dances populars catalanes.

Acabà tan catalanesca festa ballant-se diverses sardanes, que foren molt ben executades per la *Cobla Barcino*.

GRANOLLERS

Bella obra cultural realitza el notable *Orfeó Granollerí* que dirigeix el mestre En Martí Llobet. L'èxit aconseguit en el darrer concert donat el dia de Corpus, és una prova de ço que diem, car el públic, cada dia més educat en l'audició d'obres artístiques, com ho són les que constitueixen el repertori de l'entitat, més i millor va comprenent el veritable art.

Cinc primeres audicions oferí en son últim concert l'orfeó de la *Unió Liberal*, notant-se en la tria una cura i bon gust que diu molt en favor de la direcció.

Per altra part, els choristes cada dia també van *sentint* més i més l'art que interpreten, fent això que despertin en el públic gran interès les audicions cada dia més perfectes, de la novella institució musical que tant fa i pot fer en bé de la cultura musical de Granollers.

El programa d'aquest concert comprenia les següents composicions, algunes de les quals, per llur bellesa i exquisida execució, tingueren de repetir-se:

Primera part: *Nostra Bandera*, Llobet; *El Mestre*, Gelabert; *Cançó de Nadal*, Pérez; *La Gata i en*

Belitre, Pujol; *El Rossinyol*, Mendelssohn; *La Filadora*, Alfonso; *L'Hereu Riera* (solista : Dolors Balles-ter), Cumellas-Ribó.

Segona part : *Juventut*, Millet; *Himne a l'arbre fruïter* (solista : Josep Pineda), Morera; *Les Festes d'Hebe*, Rameau; *Sota de l'olm*, Morera; *Corpus*, Vidal Roda.

PIERA

Concert extraordinari amb motiu del regal de la Senyera a l'Orfeó Pierenc. — És un gust poder, des d'aquestes planes, anar donant compte de la vida exuberant amb què van creixent els nostres orfeons, avui ja existents en quasi tots els pobles i poblets de la nostra terra. Es tracta, avui, d'un orfeó qui compta tot just amb un any d'existència, i, malgrat això, canta ja amb una justesa de ritme i afinació, que el posa a l'alçaria dels nostres millors orfeons, gracies al talent i discreció del seu zelós director Mn. Pere Grau. El prop-passat dia 30 de juliol fou per a l'*Orfeó Pierenc* un d'aquells dies d'inesborrable gloria : com a premi pel camí ja corregut, i com a estímul per al que falta córrer, el M. I. Sr. En Ramón de Viala i Aigüesvives, baró d'Almenar, féu entrega a dita entitat d'una riquíssima senyera d'un gust exquisidíssim, feta la part de brodat per les Adoratrius de Barcelona, i la de pintura per l'excel·lent artista Sr. Plaja, nebot del propi baró. Es féu, a més, entrega a totes les senyoretes choristes d'unes mantellines blanques, d'un gust molt refinat, amablement regalades pel Sr. Ferrer del Coll.

Al matí tingué lloc l'Ofici solemne, cantat amb molta justesa per les dues seccions (d'homes i nois), després del qual es beneí la Senyera, essent padrins el susdit senyor baró i N'Assumpció Soterias de Ferrer del Coll. Assistí, a més, tant al matí com al concert de la tarda, el nostre venerable mestre Millet, pare i capdavanter del nostre moviment.

En el concert públic de la tarda, donat en un dels espaiosos patis del castell-palau del senyor baró, l'*Orfeó Pierenc* posà de relleu ses qualitats, guanyades pel constant estudi i amor a la música durant aquest any de prova, amb les següents obres : *Himne a la Senyera*, Grau; *El Rossinyol*, Mas i Serracant; *El Dimoni escuat*, Cumellas i Ribó; *El Gran rei*, Grau; *Sota de l'olm*, Morera; *La Sardana*, Borràs de Palau; *La Lletja*, Sancho Marraco; *Oh quin bon ecol*, R. de Lassus; *Brindis*, Mozart; totes elles a chor mixte, executades per les tres seccions. Qualsevol de les obres que componien el programa, hauria bastat per a provar les bones dots de l'*Orfeó Pierenc*; totes foren excel·lentment cantades i l'*Orfeó* que ens ocupa donà proves d'una disciplina i braó admirables en obres de tanta dificultat, produint un ver goig sentir aquell nodrit chor, compost de quaranta vuit senyoretes, quaranta homes i divuit nois, que amb tot i cantar a l'aire lliure, no s'acobardaven pas al sentir-se mancats de tota mena de tornaveu. L'enhorabona a tot-hom i fins a una altra. — J. M. F.

SURIA

El diumenge, dia 6 d'agost, donà l'*Orfeó Suriense* un concert en el domicili del reputat metge de dita població i a l'ensems fundador i director del mateix, D. Domingo Quinquer, amb motiu d'ésser el seu sant. De l'escollit repertori amb què compta l'*Orfeó*, malgrat no tenir més de dos anys d'existència,

es cantà *Sota de l'olm* d'En Morera, una barquerola i una altra composició que sentim no recordar, i el *Sant dilluns* d'Otto, que foren dirigides pel segon director.

Després foren obsequiats els orfeonistes amb dolços i vins, servint-los amablement l'esposa de l'obsequiat i el Sr. Jover i filles.

El festejat dirigi després la *Negra sombra* de Montes y *La Verge del Remei* d'En Millet, essent totes les composicions executades amb maestria i refinat gust, mereixent cada una xardorosos aplaudiments. Es tingueren de repetir algunes d'elles.

La massa choral de l'*Orfeó Suriense* es compòn en l'actualitat d'uns cent choristes, entre nois, senyorettes i homes. Fa molt poc inaugurà amb gran solemnitat una senyera de moltíssim gust.

Compta també amb un bon nombre de socis protectors, figurant entre ells el senador vitalici don Leonci Soler i March, el diputat a Corts Sr. Claret, i els fabricants Srs. Abadal (D. Francisco) i Jover (D. Bonaventura).

Per a finalitzar l'acte s'engegà un magnífic castell de focs i es ballaren sardanes. — E. V.

TARRAGONA

La *Societat Filarmònica* de Tarragona no ha volgut ésser menys que altres institucions artístiques similars, contribuint també a la subscripció oberta per l'ORFEÓ CATALÀ a favor dels fills de l'infortunat mestre Granados. Com a millor mitjà per a augmentar la xifra de sa llista oberta, organitzà el dia 4 de juliol un concert, que tingué lloc en el *Teatre Principal* davant d'una distingida concurrencia, que amb sa presencia tributà un darrer homenatge al gran músic desaparegut. Diguem tot seguit que el benefici nèt produït per dit concert fou de ptes. 460'60, quantitat que ingressà en el fons de la subscripció, i no oblidem de consignar que la *Societat d'Autors* va renunciar als seus drets.

La primera part corregué a càrrec del violinista En Josep Català, qui, acompanyat pel mestre Gols, interpretà les composicions següents: *Romanza*, n. 2. Beethoven; *Canzonetta*, A. d'Ambrosio; *Adagio del Concert en sol menor*, Max Bruch; *Rondó capritxós*, Saint-Saëns. En la segona part, el concertista de piano N'Emili Sabater, executà: *Preludi i fuga*, Bach-D'Albert; *Quatre dances espanyoles*, El fandango de candil (de Goyescas), Granados; *En ales del cant*, Mendelssohn-Liszt; *Rapsodia*, Dohnany. Ambdós distingits artistes executaren amb notable encert llur comès i foren molt festejats pel públic.

No fou menys festejat l'*Orfeó Tarragoní*, amb el seu excel·lent director En Josep Gols al davant; amb l'afinació, seguretat i ajust de sempre ens va fer sentir algunes de les obres més triades de son extens repertori; tals foren: *Himne a la Senyera*, Gols; *Sota de l'olm*, Morera; *Barcarola*, Gols; *Remordiment*, *La Cançó nostra* (sardana), Morera; *Vida gitana*, Schumann.

Aquesta solemnitat musical ens hauria omplert de joia els cors, si no hi portéssim el dol per la perdua del pobre Enric Granados!

VALLS

La Comissió de Cultura de l'*Associació Catalanista* d'aquesta ciutat, organitzà, el 25 de juny prop passat, el terç concert i últim de la tanda que ha vingut celebrant aquesta temporada.

Anava a càrrec de l'orquestra de l'Associació de Música «da camera», de Barcelona.

Inútil afegir que fou un èxit veritable, una festa per l'esperit.

Veus-aquí el programa, que sota la batuta del mestre Rabentós assolí una execució perfectíssima en tots conceptes:

Serenada en sol de Mozart, en la primera part; *Serenada* de Guy Ropartz, i *Melodies escoceses*, de Gilson, en la segona; i l'*Aria en re* de Bach, *Andante* de la *Cassation*, Mozart, *Preludi* de *Le Déluge* de Saint-Saëns, i *Dances hongreses*, 5 i 6, de Brahms, en la tercera part.

Programa interessantíssim, com queda vist.

Sigui'ns permès apuntar l'acollida favorabilíssima que la manifestació d'art que comentem ha obtingut del nostre públic, verge, veritablement, de tan intenses emocions. És verament notable amb quina facultat d'assimilació s'adaptà els estils més diferents i per llur successió més desconcertants, i amb quin discerniment i bon gust aplaudí i s'entusiasmà.

Afegim que foren repetides les delicioses melodies de Gilson, *Dolça matinada de maig*, i de Bach l'*Aria en re*.

Fòra de programa, foren executades les *Variacions* d'Arensky sobres un tema de Tschaikowsky.

Tot-hom sortí extremadament complagut de la vetllada.

És altament simpàtica l'activitat que esmersa la Comissió de Cultura de l'Associació Catalanista. Tenim fundats motius per creure que es proposa, no solament perservar en la tasca empresa enguany, sinó que porta en cartera projectes notablement més transcendents. De tot cor li desitgem l'èxit que mereix. — R. G.

VICH

ORFEÓ VIGATÀ. — Aquesta entitat, que cada dia es mostra més unida i compenetrada, s'és presentada enguany, ran de les festes de Sant Miquel, amb una inesperada novitat: la secció de senyorettes. Per això no és estrany que els dos concerts que havia de donar en son casal social de la *Juventut Catòlica*, fossin esperats per tot-hom amb un extraordinari interès, essent-ne un bona prova la gran multitud que es congregava al volt del saló d'assaigs en els darrers conjunts.

El primer concert tingué lloc el dia 6 de juliol, l'endemà de Sant Miquel. El saló-teatre estava ple a vessar, com en dies de gran solemnitat, essent moltíssims els qui havien d'entornar-se'n per manca de lloc. A l'aparèixer per primera vegada la secció de senyorettes, ressonà un llarg aplaudiment, que es renovà a l'ésser alçada l'artística i bellíssima senyera, costejada amb donatius de tot Vich.

El programa, molt ben confeccionat i esplèndidament presentat, anà desenrotllant-se dins un ambient, podríem dir-ne religiós: tal era el silenci i atenció amb què era escoltat el treball de l'*Orfeó*, pujant de punt al començar les primeres notes de la tendra i emocionant cançó de César Franck, *La Verge breçant*, que la secció de senyorettes, acompanyades al piano per la seva professora Na Lluïsa Canal, digué amb gran sentiment i notable afinació, malgrat les dificultats d'aquesta partitura; ressonant, al final, una grossa ovació, que no parà fins que fou bisada la cançó. La segona part, dedicada per enter a la cançó popular catalana, fou molt ben interpretada, especialment *Sota de l'olm*, d'En Morera, que s'hagué de

repetir; però ço que més alçà a la nombrosa i distingidíssima concurrencia, fou *La Mort de l'escolà*, del mestre Nicolau. Aquesta sublim partitura, rublerta de dificultats, que es posava per primera vegada, fou dita amb un aplom i justesa imponderables, fent-se al final una xardorosa ovació a l'infadigable mestre Rvnd. Miquel Rovira, prev. La tercera part estava únicament formada per *La Cena del Senyor*, primer fragment de l'oratori *La Passió de Crist*, del mestre Perosi. L'execució acuradíssima dels chors i orquestra, fou premiada amb clamorosa ovació després de la grandiosa fuga final que corona aquest interessantíssim fragment. Sobretot és digne de remarcar la interpretació que a la seva partícel·la donà el bariton solista Sr. Miquel Mas, orfeonista, qui amb sa ben timbrada veu i amb força sentiment digué la part del Crist.

El segon concert es donà el diumenge dia 23, essent una *reprise* del primer, llevat d'una part, dedicada a la Gimnàstica Rítmica, que fou molt ben interpretada pels alumnes de l'*Escola popular de Cant i Gimnàstica rítmica* que sosté l'*Orfeo*, executant aquest el restant del programa tant o més bé que en el concert anterior, quedant la nombrosa concurrencia complascuda de l'obra artística que ve realitzant l'*Orfeo Vigatà*, el qual, pel camí emprès, ha de trigar ben poc a ésser l'honra i ornament de la nostra estimada ciutat. — P.

Bibliografia

JOAN LLONGUERAS : Cançons i Jocs d'infants : *Les Formiguetes*, *Quan jo vaig al camp*, *Lo que canten els aucells*, *La cabra i el llop*, *Salta, salta, cavallet*, *El cirerer*. — Unió Musical Española (abans Casa Dotesio). Barcelona.

Era hora ja de què En Llongueras es decidís a escriure algunes pàgines ben catalanes per a donar varietat al repertori de cançons amb gestos; sobretot quan a casa nostra han arrelat aquestes amb tan bona fortuna, i tan bella fruitada estan oferint arreu.

Totes són ben xamoses les cançons d'En Llongueras, que, per cert, foren darrerament escoltades al *Palau* amb gust complet. Algunes d'elles (*Les formiguetes* i *Lo que canten els aucells*) guarden encara un xic el regust de les d'En Dalcroze, el creador del gènere; mes altres, com *La cabra i el llop* i *El Cirerer*, tenen tot el sabor de la nostra terra. No hi manca, per això, caràcter a la intitolada *Quan jo vaig al camp*, així com tampoc, per son ritme feliç, es queda enrera *Salta, salta, cavallet*.

Diguem, a més, en elogi de les simpàtiques composicions del mestre català, que, apart llur elegant presentació, cada cançó porta la corresponent traducció castellana amb l'explicació dels gestos i evolu-

cions que han d'acompanyar el cant; recomanant-se, per fi, la tessitura de les cançons apropiada a la generalitat de les veus de noi.

Que els infants de Catalunya les acullin, doncs, amb amor, les xamoses cançons d'En Llongueras, que elles esplaiaran llur esperit, i jugant-les, tot cantant, també llurs cossos hi guanyaran en sanitat. — S.

J. BORRÀS DE PALAU : *Santa Nit*. Cançó catalana. Lletra d'Apeles Mestres. — Unión Musical Española.

Obra senzilla, fàcilment comprensible, en la qual hom troba, un cop més, les ja prou conegudes característiques que apareixen, com es sabut, en altres obres prou conegudes del mateix autor. Bellament presentada per la ben coneguda casa editorial *Unión Musical Española* (abans Casa Dotesio).

DAVID VIVES : *La Primavera*. Melodia catalana.

Cançó sentida, tendrívola, escrita amb cura i amb senzillesa. Pot recomanar-se als aficionats que comencen a cantar.

Noves

DIMISSION I NOMENAMENT. — El mestre Joaquim Portas ha presentat la dimissió del càrrec de mestre de capella de l'església de Betlem després de trenta-sis anys d'exercir dites honorables funcions. La Junta d'obra sembla ha admès la renúncia del Sr. Portas i ha nomenat per a substituir-lo al jove i distingit compositor Joà B. Lambert.

Nosaltres, que comprem el sentiment profunde que ha de causar el deixar un càrrec estimat i exercit amb tota dignitat durant tant temps, no podem menys que expressar tot el nostre respecte i veneració pel dit mestre, qui ha donat mantes voltes proves d'una bona fe exemplar en respectar i complir les noves normes sobre música religiosa, quan tants n'hi ha que les burlen i escarneixen com si fossen moros o protestants, escarnint els manaments de Roma.

Nosaltres, al saludar amb respecte i amor al mestre Portas, tenim la seguretat de que sa consciencia honrada i cristiana portarà a son esperit la dolça i gran pau del deure complert en l'exercici de l'art posat al servei del culte catòlic.

A son successor, que tantes excel·lents qualitats posseeix, li desitgem igual amor, fe i dignitat en l'exercici del tan alt ofici en el qual ha estat cridat.

PIANISTA CATALANA ALS ESTATS UNITS. — La gentil concertista Paquita Madriguera, el talent musical de la qual fou de primer aclamat en el *Palau de la Música Catalana*, ha tornat dels Estats

Units, on ha fet una llarga estada donant nombrosos recitals, que li han valgut grans ovacions i l'unànim reconeixement dels seus mèrits. Començà sa campanya l'any passat a San Francisco, on, amb motiu de l'Exposició que s'hi celebrava, s'hi aplegaven gents de tot el món, debutant en el *Festival Hall* el dia 15 d'agost en un Concert simfònic que dirigia el kapellmeister Richard Hagemann; alternant amb obres orquestrals de Smetana, Dvorak i Strauss, la Paquita Madriguera tocà: *Aragón*, d'Albéniz; *Allegro de Concert*, de Granados; *Vals*, n. 2, de Chopin; i *La Campanella*, de Liszt.

Son debut a Nova York tingué lloc el 14 d'abril d'enguany, a la *Sala Æolian*, amb un recital consagrat a ella exclusivament. Veus-aquí el programa que interpretà: *Preludi i Fuga*, Bach-Busoni; *Sonata*, op. 81, Beethoven. Composicions de la mateixa concertista: *Caravana* (aire morese); *Non-non*, (*berceuse*); *Serenada* (cant aragonès); *Pastoral*; *Tema amb variacions*. *Variacions serioses*, Mendelssohn; *Dança*, Granados; *Nocturn i Vals*, Chopin; *San Francisco de Paula caminant sobre les aigües*, Liszt.

En aquest concert, com en tants altres, la jove artista triomfà doblement, justificant els elogis que li ha tributat la premsa nord-americana, lo mateix com pianista que com compositora.

Actualment la Paquita Madriguera estudia de ferm, preparant-se per a emprendre, la tardor vinent, una nova *tournee* pels Estats Units, que li desitgem ben afortunada.

.....

Necrologia

ANSELM YCART. — A darreries de l'any passat ens va ésser comunicada la dolorosa nova de la mort d'aquest notable músic, ocorreguda a la República Argentina; però mancats de notícies concretes sobre la carrera artística de N'Ycart, preferirem retardar la nota necrològica corresponent, la qual donem avui ben extensa gracies a la intervenció d'un amic fidel de la família del difunt que ens ha proporcionat les que a continuació reproduïm.

Anselm Ycart Prat, barceloní i català entusiasta, nasqué el 1.º de novembre de 1884. Començà sos estudis musicals amb En Teodor Vilar, i els continuà més enllà amb el mestre Rodoreda, ingressant després (1898) en nostre *Conservatori del Liceu*, on, entre altres distincions, obtingué els més grans diplomes en els exàmens de Professorat d'Harmonium (1905), classe del mestre Daniel, i en els de Música (1906), classe del mestre director En Sánchez Gavagnach. Des de llavors comencen ses manifestacions artístiques, ja en concerts d'harmonium sol, entre altres a la *Wagneriana* i a l'*ORFEO CATALÀ* (1906 i 1907 respectivament), ja en duos d'harmonium i piano amb sa germana Emilia (deixebla de l'*Academia Granados*); essent de notar les que celebraren a l'*Ateneu Barcelonès* i a l'*Associació de Lectura Catalana* (abril i maig del referit 1907). A més, era N'Ycart un perfecte pianista, i fins tenia ja escrites varies composicions, entre elles una *Marina* (cant i piano), un *Vals* (aquest publicat) per a piano, i, especialment, un

chor a quatre veus mixtes intítulat *Juventut*, fa poc sol·licitat a la República Argentina, i que fou compost en 1905; essent sub-director de la *Schola Orpheonica*, com més endavant ho fou de l'*Associació de Cantaires de Catalunya*. En un viatge que realitzà a la veïna República francesa, tocà davant de M. Guillemant, qui augurà al jove artista un brillant esdevenidor. Igual interès demostrà per ell el notable compositor de Leipzig, Herr Sigfried Karg-Elert, en una lletra molt amable i encoratjadora que li envià el 17 de juny de 1907.

Mes, desitjós N'Anselm d'expansionar ses facultats en terres americanes, i aprofitant la recomanació d'una de nostres primeres cases comercials, s'embarcà cap a Buenos Aires, on hi contragué matrimoni. A l'ensem que hi tenia la representació d'un establiment de Música, continuava donant audicions d'harmonium (son instrument predilecte), audicions molt celebrades per la premsa d'aquelles terres, en encomiàstics articles.

Havia ja fet N'Ycart alguns estalvis, i conjuminava plans per a son retorn definitiu a nostra ciutat comtal, quan una traïdora i sobtada pulmonia el portà al sepulcre en pocs dies. N'Anselm Ycart (q. a. c. s.), morí a Concordia el 16 de setembre de l'any passat.

VICENTE GOICOECHEA. — Espanya ha perdut un de sos compositors de música religiosa més seriosos amb la mort del mestre Goicoechea, ocorreguda a Valladolid el dia 9 d'abril prop-passat.

Vicente Goicoechea y Errasti nasqué a Aramayona, província d'Àlava, el 5 d'abril de 1854. Estudià el batxillerat a Vitoria, i tota la carrera eclesiàstica a Valladolid, on fou nomenat mestre de capella de la catedral en l'any 1890. Pot dir-se que en materia musical fou un autodidacte, ja que no tingué altre mestre que els llibres, però son afany d'estudi, mai satisfet, li procurà un riquíssim cabdal de coneixements.

Goicoechea fou un campió molt actiu de la reforma de la música religiosa, desplegant-se especialment sa acció en el seminari de Valladolid, d'on irradiava a tots els pobles de la diòcesi; a ell se degué en bona part la celebració del primer Congrés de Música Sagrada que tingué lloc a Valladolid, i si no vingué al de Barcelona, fou perquè l'estat precari de sa salut no li permeté.

Mes ell hi assistí en esperit a aquell memorable Congrés, i son formós *Miserere* executat per l'*Orfeó de Cassà de la Selva*, aparegué sens dubte com l'exemple més pur i enlairat entre les composicions de música religiosa moderna que ens foren presentades. Dit *Miserere* i mantes altres composicions, entre elles la *Missa de Requiem* que escrigué poc abans de morir i que fou cantada en sos propis funerals, posen a Goicoechea en primera fila entre els autors moderns de música sacra.

Fou com a home, modestíssim; i sacerdot exemplar, per ses virtuts. L'eminentíssim cardenal Cos, de Valladolid, reconegué sos mèrits artístics i ses dots morals nomenant-lo l'any passat canonge de sa catedral.

Déu haurà acollit en la gloria l'il·lustre difunt!

THEODOR LESCHETITZKI. — El famós pedagog del piano Leschetitzki morí prop de Dresde, el dia 14 de novembre prop-passat.

Theodor Leschetitzki nasqué de pares polacs a Lancut, prop de Lemberg, el dia 22 de juny de 1830, i va fer tots els seus estudis musicals a Viena, sota la direcció de Czerny i de Sechter. Malgrat ses qualitats excepcionals que li haurien valgut un lloc d'honor entre els grans concertistes de piano de la passada centuria, Leschetitzki obel a una vocació decidida, dedicant-se per complet a l'ensenyança de dit instrument; arribant a gaudir en aquesta especialitat d'una fama mundial ben merescuda. Per l'espai de vint-i-dos anys fou professor del Conservatori de Sant Petersburg, fins l'any 1878 en que renuncià el càrrec i anà a establir-se a Viena, per a continuar sa carrera pedagògica amb caràcter particular. Sos deixebles foren nombrosos, i entre ells se compten eminències com Paderewski, Mark Hambourg i Anette Essipoff.

Leschetitzki deixa publicades algunes obres per a piano, elegants i ben compostes. Es, a més, autor d'una òpera *Die erste Falt*, que fou estrenada amb èxit a Praga l'any 1867, i repesa a Wiesbaden l'any 1881:

MAX Reger. — Fa ja alguns mesos que no rebem, malhauradament, cap revista alemanya. No ens envien, tampoc, cap publicació francesa. Solament les revistes musicals angleses continuen arribant, amb absoluta normalitat, talment com en temps de pau. Mercès a elles aconseguim, doncs, saber encara quelcom del que passa arreu en el món de la música. Ara bé: veus-aquí que acabem de llegir en una publicació anglesa aquesta ben inesperada nova: En Max Reger és mort. Morí, sembla, el passat mes de maig, víctima d'una paràlisi cardíaca.

Max Reger, nasqué a Brand (Baviera), el 19 de mars del 1873. Estudià, de primer, amb el seu pare i amb En Linder. Fou després deixeble del ben conegut Hugo Riemann. Escrigué molt: concerts, obres per a orgue, Sonates, Quartets, Lieder, obres per a orquestra (citem, per exemple, sa *Simfonia*, i sa *Serenada*), per a chor i orquestra, etc.

Max Reger ocupava a Alemanya, com es sabut (al costat, per exemple, de Ricard Strauss), un lloc distingidíssim entre els grans músics contemporanis. I els *regeristes*, com, per altra part, els *anti-regeristes*, eren, arreu, ben nombrosos. La traça del compositor que ens ocupa s'imposà, però, sempre. Sa musicalitat, sa vena, inspiren, en efecte, el més viu respecte. Però als ulls dels anti-regeristes, aquesta vena, aquesta musicalitat, constitueixen, precisament, greus defectes... Critiquen les proporcions desmesurades de les obres de Max Reger, i es queixen, a més, de la manca de vida sentimental, de la falta d'emoció que, segons afirmen, hom troba a mancar en la majoria d'elles. Però fins els més violents anti-regeristes queden, amb tot, embadalits, enfront, per exemple, de forces de les produccions d'orgue o d'alguns dels bells *Lieder* del gran mestre que ens ocupa.

Quelcom sura, en fi, ja des d'ara, pel damunt de les discussions que Max Reger suscita: Que veus aquí, veritablement, un dels més grans músics de l'Alemanya contemporània que acaba de finir. I desapareix, dissortadament, ben jove encara. Sa mort constitueix, per tant, una gran perdua per l'art alemany dels nostres dies i per l'art musical, a més, d'arreu del món.